

XOKONOSCHTLETL

Příběhy a moudrosti aztéckých indiánů

Předmluva

Prisedněte si k ohni a pojďte si vyprávět. Poslechněte si pohádky, příběhy a legendy, které si lidé na hřbetě Velké želvy vyprávějí a stále znovu objevují již po staletí. Náš Želví ostrov, *mishee mackinakong*, nazýváte Amerikou. Pro nás, děti Aztéků, to byla vždy *ijakchilan*, Nesmírně veliká. Zde spolu v míru žilo mnoho lidí, kteří s našimi rodiči, matkou Zemí a otcem Sluncem, a našimi sourozenci, mraky a řekami, horami a kameny, s našimi bratry a sestrami, zvířaty a rostlinami, tvořili jeden celek.

Ten, který vám je bude vyprávět, se jmenuje Xokonoschtletl. Vaši bílí učenci by jméno přesně přeložili jako Nakyslý ohnivý indický fik. Ale v naší řeči náhuatl mají slova hlubší význam. Indický fik roste v chudých oblastech a jeho kořeny musejí prorůstat hluboko do země, aby získaly vodu, pramen života. Xokonoschtletl proto také znamená Ten, jehož kořeny, které ho živí, rostou velmi hluboko.

Hluboké kořeny, které mě živí, jsou kultura, moudrost a tradice mého národa Aztéků. Jsou uchovány v příbězích, které si vyprávíme, a v moudrostech, které nám předávají naši předkové a léčitelé.

Zasedněte s námi k ohni. Moudrosti dosáhne jen ten, kdo nespíchá.

Vážený hladový kojot

Příběh Nezahualcóyotla, který psal básně a o němž víme, že byl moudrý

Zasedněte s námi k ohni a poslechněte si příběh o Nezahualcóyotlovi. Za doby našich předků žil v naší zemi jeden moudrý muž. Jmenoval se Nezahualcóyotl. Ve vaší řeči to znamená Vážený hladový kojot. Předkové ho tak nazvali proto, že jeho duše měla neustále hlad – hlad po vědění, hlavně po moudrosti. Náš vážený pán a kníže Moctezuma si Nezahualcóyotla velmi vážil, proto ho jmenoval svým poradcem.

Nezahualcóyotl byl ale i velkým stavitelem a architektem. Napadlo ho, že by mohl napříč velkým, ale mělkým jezerem postavit hráz. V jezeře, které je dnes zasypané a vyschlé, se na jednom ostrově nacházel Tenochtitlán, hlavní město a centrum aztécké říše. Dnes na jeho místě stojí ještě větší město – Mexiko.

Před mnoha staletími do jezera ústily řeky z hor. Některé z nich, především ty ze severu, cestou olizovaly slaný písek matky Země, takže jejich voda měla hořkou

chuť. Naproti tomu voda řek z jihu měla sladkou a svěží chuť.

S vodou je to jako s lidmi. Když spolu dlouho pobývají dobrý a špatný člověk, vezme si špatný člověk příklad z toho dobrého. Dobrý člověk je však v nebezpečí, že od špatného přejme řadu jeho špatných stránek. Tak to bylo i s vodou z jihu a s vodou ze slaných severních hor – smísily se a už neměly sladkou a svěží chuť. Podobně jako s lidmi, kdy dobří a špatní lidé chtějí zůstat spolu, je to i s vodou. Proto pomohl Nezahualcóyotl vodě tím, že napříč jezerem postavil hráz, aby se již nemohly spolu mísit.

Náš národ o Váženém hladovém kojotovi vypráví vždy s úctou, protože Nezahualcóyotl byl také velkým básníkem. Příběhy si náš národ nezapísoval do knih, jako tomu bylo u vás, bílých bratrů, ale staří indiáni je vyprávěli mladým. Některé z nich jsou Nezahualcóyotlovými básněmi. Chtěli bychom vám jednu, která je obzvláště pěkná, vyprávět.

*Já, Nezahualcóyotl, se ptám:
Opravdu žijeme s kořeny v zemi?
Ne navždy, ale jen na chvíli zde?
I jádeil se rozdrolí a zlato zčerná,
i quetzalova péra se rozpadnou...
Ne navždy, ale jen na chvíli zde?
Všichni se musíme vrátit
domů k matce Zemi,
jako obrázek v písku
budeme smazáni,
uschne jako květ.
Nezahualcóyotl*

Náš matka Země neporodila hranaté bratry ani hranaté sestry. Stromy a jejich listí, vlny a vodní víry, kameny, mraky – všechno je kulaté. Kruh je důležitým symbolem veškerého života. U dítěte je kruh a je jedno, zda je to dítě bratra a sestry orla, bratra a sestry medvěda nebo dvou Lidí Země. Skládá se totiž z půlkruhu otce a půlkruhu matky. Až dítě vyrostne a najde si muže nebo ženu, stane se opět půlkruhem, z něhož vznikne nový kruh. V naší řeči bychom člověka, s nímž žijeme, nikdy nenazvali „přítelem“ nebo „přítelkyní“, ani „mou ženou“ nebo „mým mužem“. V naší řeči říkáme „ometeotl“, což znamená „půlkruh, který je se mnou“, nebo „protipól, který je se mnou“.

o
vo
to

Budte přáteli svých dětí a nikdy nezapomeňte, že jste sami kdysi byli dětmi. Veďte je k dobrému, neboť budoucnost leží v jejich rukou. Vy bílí pořád mluvíte o tom, že se děti musejí vychovávat. Vaše výchova ale má hodně společného s násilím. U nás Lidí Země se však říká: „Dětem musíme pomáhat v jejich vývoji.“

*Milují zpěv ptáka
se čtyřmi sty hlasy,
barvu jaderu
a vůni květů.
Ale mnohem raději mám jeho –
bratra člověka.
Nezahalčívají*

„Proč jste vy indiáni nevyalezli kolo?“ neustále se mě a mých bratrů ptají. Chytrá otázka, člověk by si řekl, že pro lidi jako Mayové a Aztékové, jejichž hvězdáři dokázali s takovou přesností vypočítat dráhu hvězd, musí být sestavení vozu s koly jednoduché. Byli jsme tedy my indiáni tak hloupí, že jsme nebyli schopni vynalézt kolo? Vůbec ne! Kdo se projde našimi starými stavbami, vždy na kola narazí. Největší a nejdůležitější je kalendář mých předků vytesaný do kamene. V naší kultuře kolo symbolizuje kosmos, věčný koloběh otce Slunce a babičky Luny a věčnost samu. A tak se ptám: Jak si člověk může dovolit zneužít symbolu otce Slunce a babičky Luny tím, že náklad vozu posadí na kolo? A ještě něco. Vy bílí pořád mluvíte o tom, že objev kola znamenal velký pokrok. Pro vás to je možná pravda. Ale kdybyste na něj jednoduše zapomněli, nebyly by koňské povozy, auta, vlaky, tanky. A protože by potom pro vás už nebylo tak jednoduché vytáhnout do světa, snad byste zůstali tam, odkud pocházíte. Jedno je jisté – černí bratři ve své zemi a moji bratři by byli ušetřeni mnoha útrap. To je jisté.

Objevení Ameriky, tomu se s chutí smějí! Vy bílí byste snad nepovažovali za směšné, kdyby indián přišel poprvé do Stockholmu a tvrdil, že objevil Skandinávii? Nebo jiný, který by třeba navštívil Berlín, by vyprávěl, že objevil Německo. Odkud pramení vaše jistota, že jste objevili něco, co jsme věděli již před mnoha tisíci lety – že existuje Anahuac, „Velká země, kolem níž je mnoho

*Vy bílí bratři tvrdíte,
že jste pány tvorstva.
Už jste zapomněli,
že bez matky Země
byste neexistovali?*

vody", kterou již bratři Odžibvejové nazývají „mishee mackinakong“. „Místo, kde želvy zvedají krunýče z vody“. Velká země, které říkáte Amerika, kde žijí Lidé Země, které nazýváte indiány. Kryštof Kolumbus se zmýlil, myslel si, že připlul do Indie, proto nás nazval indiány. Již pět set let jste si tohoto omylu vědomi, ale pořád nám tak říkáte. Proč nejste schopni opravit to, čemu vás špatně naučili? Jak by se asi zachoval Angličan, kdyby ho nazývali Číňanem, nebo Němec, kterému by říkali Turek? Takže nás nazývejte Lidé Země nebo bratři Lakotové, Pavníové, Hopiové, Sošoni, Mapučeové nebo Aztékové.

Matko Země, otče Slunce, jsme zde

*Vážená vodní slafena hovoří a my tancujeme,
abychom uctili bratra vítr a mraky*

Měli byste vědět, dříve než budeme hovořit o tanci, že když tančíte vy, bílí bratři, má to jiné důvody než u nás, Lidé Země. Chcete se seznámit se ženou nebo mužem a chcete se po celý večer bavit. Důležitá je také skutečnost, že vaše tance nenesou žádný symbolický, magický ani náboženský význam.

Když si budeme povídat o našich tancích, zapomeňte na všechno, co nazýváte tancem. Naše tance mají silný symbolický význam a silnou magickou moc. Proto před každým tancem mluvíme s matkou Zemí a prosíme ji, aby nám dovolila tancovat.

*Vážená matko Země – jsme zde,
lovci, zemědělci, žáci, učitelé a náčelníci,
děti, ženy, muži a staří lidé,
abychom tě uctívali.
Jména svých předků
žádáme o svolení
a oznamujeme ti.*

*že chceme jen tančit.
 Našími tanci si tě připomínáme,
 víme, že jsme tvoji dětmi
 a že na nás nikdy nezapomeš.
 Vidíme to, cítíme to.
 Našími kroky
 ti vyjadřujeme vděčnost.
 A svou únavou,
 hladem a žízní
 ti navracíme část z toho,
 co nám dáváš každý den.*

Teprve po této modlitbě začneme tančit. Abychom naši matku Zemi lépe cítili, nenosíme při tanci boty. Při velkých obřadech trvají tance i čtyři dny, od slunce východu až do slunce západu. Během té doby nesmějí tanečníci jíst ani pít. Máme proto hlad a žízní, jsme slabí a unavení.

Existuje sice mnoho druhů tanců, každý se tančí různě při určité příležitosti, ale při všech se pohybujeme v kruhu;

Naše tance jsou modlitbami. Děkujeme matce Zemi, že taďy spolu s otcem Sluncem a bratrem větrem a horami, mraky a deštěm vždy byli.

kruh totiž symbolizuje kosmos a cestu života směrem z matky Země ven a do matky Země zase zpět. Mnoho našich tanců je velmi složitých a je třeba se je několik let učit, než tanečníci zvládnou všechny kroky přesně, což je velmi důležité, neboť každý krok má svůj určitý význam. Existuje dokonce jeden tanec, k jehož správnému zatančení byly nutné velmi hluboké astronomické a matematické znalosti. Tanec spadá do období staré aztécké říše. Několik týdnů před obřadem hvězdáři přesně

stanovili sled kroků, aby výsledek složitých násobků počtu tanečnicků, počtu kroků a rytmických úderů bubnů odpovídal vzdálenosti babičky Luny od matky Země v daný okamžik, kdy se tanec bude tančit.

Někteří z našich bratrů zpívají nahlas posvátné zpěvy, jejichž slova v sobě skrývají velmi mnoho síly, jiní troubí na lasturové rohy nebo bubnují na bubny. Oba nástroje jsou pro nás posvátné. Lasturový roh, protože symbolizuje nekonečnost, buben, protože jeho dunivý zvuk představuje tlukot srdce matky Země. V naší řeči nazýváme buben podle stromu, z jehož kmene se vyrábí huehuetl, Vážená vodní stařena.

Předkové nás naučili stavět parní lázně. Nejprve se zeptej matky Země, zda nastal správný čas a zda jsi našel správné místo. Potom do země zaraz pruty tak, aby vytvořily obrys kruhu, ohni je a polož na ně buvolí kůži. Uprostřed vyhrabej mělkou jámu, před chatřič zapal oheň, rozpal v něm velké, kulaté kameny, nanos je do lázně, polož do jámy, postříkej vodou, místnost vykuřuj šalvějí a dalšími bylinami. Zbytečně nemluv, buď upřímný.

Pro nás má velkou symbolickou moc, když se naši bratři a sestry sejdou při meditaci v domě horkých kamenů, nebo když léčitel osvobozuje bratra či sestru od zlých sil nemoci. V parní lázni totiž zanecháváme špatné myšlenky a nedobré síly. Před obřadem odložíme oděv i šperky, protože jsme dětmi v lůně matky Země. Během obřadu sedíme v kruhu, zpíváme písně a odfíkáváme modlitby:

*Jsme zde spolu,
 na jednom místě a tolik si blízko,
 že slyšíme dech ostatních.
 Zde jsme chrtěnými tělem
 naší matky Země.
 Toto je místo,
 kde vnímáme všechny čtyři živly -
 zemi, vodu, vzduch a oheň.
 Přesli jsme s pokorou a láskou,*

telo Duch / Tělo / duch / srdce / Jol

(zob. d. 1. 1. = srdce)

abychom se znovu našli a znovu zrodili,
 Zde na místě síly,
 vizionářských hledání, uzdravování,
 Ometeotle, věčný protipóle,
 jsme zde, pozorně vnímáme,
 jak jsme přišli na Zemi –
 bez oděvu, bez šperků,
 bez hodnosti, bez titulu.
 Chtěl bych se dozvědět a naučit všechno,
 abych byl spokojený.
 A abych spokojenost,
 která je ve mně, mohl předávat dál.
 Volám tě, bratře kojote, dej mi sílu,
 také tebe, bratře medvěde,
 a také tebe, sestro pumo,
 a nezapomínám ani na orla a hada.
 Nodávej sílu jen mně,
 ale dej ji nám všem.
 Neboť budeme-li mít sílu,
 spokojenost a moudrost,
 můžeme je předávat ostatním.

Teprve až porozumíš řeči člověka, porozumíš jeho myšlenkám. Pohovořme si o slově kualli. Říkáme ho, když je něco dobré. V naší řeči nemáme slova, která by znamenala „špatný“ nebo „zlý“. Pro to, co se v řeči bílých označí jako „špatné“ nebo „zlé“, máme slovo „akualli“, což znamená „nedobry“. Vycházíme z toho, že víme, že nic není špatné. Neboť kdo je „špatný“ – to jest v naší řeči „nedobry“, zatím dobro nepoznal. Takového člověka bychom měli litovat, protože je velmi chudý.

Často se velmi rozčilím, když pozoruji, jak se bílí bratři chovají k matce Zemi. Jeden můj bratr ze severu jim neřekne jinak než vypalovači lesů, ničitelé ozonu, spalovači kerosinu, spalovači uranu. Z břicha matky Země dolují kovy, plivou na ni, když svoji špinavou vodu vylévají do řek a jezer, stříhají jí vlasy, když kácejí stromy. Moji bílí bratři se potom diví, že je matka Země těžce nemocná. Nejhorší heslo vaší viry říká: „Podmaňme si Zemi.“ Není opovážlivostí, když si dítě chce podmanit vlastní matku?

Pokáráním se však šilenství nevyлéčí. Spíše učením. Učte se proto znovu rozumět řeči naší matky Země, protože jste to zapomněli. Teprve až budete rozumět její řeči, pochopíte její myšlenky.

Orl křičí,
 Ocelot řve:
 Tady je město Mexiko – Tenochtitlán.
 Tady, kde teče jadeitová řeka,
 je místo bez násilí,
 hřejí barvami,
 je v rozkvětu.
 Přišel jsem – podávej se na mě:
 jsem bílý květ,
 jsem bažant,
 přicházím z Akolhuakanu.
 Poslouchajte,
 začnu zpívat svou píseň,
 neboť jsem přišel,
 abych rozeslel Moctezumuc:
 uvidíte, že bude dobrá.
 Nezahualcóyotl

Mnozí z vás, bílí bratři, a mnohé z vás, bílé sestry, nevěříte, ale my víme, že stromy jsou dobré bytosti, které mají velkou sílu. Jeden velmi starý, velmi vysoký a pro nás posvátný strom se jmenuje ueyi huehuetl. Ve vaší řeči to znamená Velmi vážená vodní stařena. Pod tímto stromem se koná mnoho obřadů a tanců. Chodívají k němu i lidé, když chtějí udělat to, co vy nazýváte „oženit se“, „vdát se“. Strom k nim promlouvá svou starou moudrostí, aby pro sebe navzájem byli dobrými půlkruhy.

K jednomu z těchto stromů jsou přiváděni i nemocní, aby je síla stromu opět uzdravila. A když má člověk Země velké starosti, přijde a dlouho se stromem hovoří. Strom často pomáhá vyřešit problémy. Ženy a muži mu potom obětují to nejkrásnější, co mají. Ustříhnou si vlasy spletené do copu a pověsí je na větve stromu. Kromě toho taky perly, krásné kameny, stříbro nebo pytlík plný tabáku a šalvěje.

Zasedněte s námi k ohni a poslechněte si příběh o Iztaccihuatl a Popocatepetlovi v podobě, v jaké se k nám dostal od předků našich předků.

Iztaccihuatl, dcera náčelníka Acayatzina, byla krásná žena. Popocatepetl byl udatný a silný válečník, čestný a spravedlivý, v jeho žilách však nekolovala šlechtická krev. Oba dva k sobě zahřáli velikou láskou. I všiml si Acayatzin, že jsou oba stále spolu, a tak řekl Popocatepetlovi: „Takhle to nejde. Iztaccihuatl je moje dcera a co jsi ty? Jsi jenom válečník. Jdi tedy bojovat a ukaž, co umíš. Až se vrátíš, můžeš si vzít moji dceru za ženu.“ A Popocatepetl tak učinil. Rozloučil se s Iztaccihuatl a odešel do války. Šel rok za rokem, ale po chrabrém válečníkovi

nebylo ani vidu, ani slechu, všichni si už mysleli, že Popocatepetl zahynul. Jen Iztaccihuatl nepřestávala doufat v jeho návrat. Čas však běžel dál, a když od Popocatepetla nepřicházela žádná zpráva, určil velký náčelník Acayatzin pro svoji dceru jiného muže:

„Velmi dlouho jsme na Popocatepetla čekali, už nepříjde, je mrtev.“ Iztaccihuatl byla velmi smutná. Nechtěla jiného muže, a tak vzala nůž z obsidiánu a zabila se.

Mnoho bratrů a sester přišlo, aby během obřadu doprovodili Iztaccihuatl modlitbami na její cestě zpět k matce Zemi. Obřad musel trvat tři dny, aby součet všech dnů dal číslo čtyři – první den jejího úmrtí a potom tři dny. Čtvrtého dne se vrátil Popocatepetl. Stal se z něho velký válečník, nejlepší, jakého kdy předkové znali. Když se dozvěděl, co se stalo, jeho žal byl příliš velký. Také on vzal nůž z obsidiánu a následoval milovanou Iztaccihuatl do lůna matky Země.

Jejich duše se vrátily do skal a hory, v kterých přebývaly, se jmenují podle nich – Iztaccihuatl, Bílá žena, a Popocatepetl, Kouřící hora.

S čím odejdu?

Na Zemi nenechám ze sebe nic.

Jak má jednat mé srdce?

Snad jen tak přijde, aby žilo

a vyklíčilo na zemi?

Ponechme si alespoň květy,

ponechme si alespoň písni!

Nezahualcōyotl

*Když máš starosti,
vzhlédni ke hvězdám
a vyprávěj o tom svým
bratřím.*

O tom, který umí udělat déšť, předkové vyprávějí, že Sladká šťáva Země, kterého v naší řeči nazýváme Tlaloc, žije ve velkém domě se čtyřmi komnatami a jedním velkým nádvořím. Na nádvoří stojí čtyři vědra s různými vodami. Voda z prvního vědra je velmi dobrá. Když jí Tlaloc pouští na zem jako déšť, daří se kukuřici a polním plodinám. Když však Tlaloc leje vodu z druhého vědra, škodí kukuřici i polním plodinám, protože pak na nich roste bílý povlak a nakonec zžernají. Když Tlaloc prší ze třetího džbánu, spouští se z nebe zima a kukuřičné paličky zmrznou. A pokud leje vodu ze čtvrtého vědra, padá jí málo a matka Země žízní. Kukuřice nenasadí zrna. Děti matky Země trpí hladem.

Uctívej síly, které nevidíš, které nemůžeš ovládnout, které necitíš. Uctívej tyto síly, protože ti ukazují správnou cestu.

Tlaloc má celou řadu pomocníků. Jsou malí vzrůstem a obývají čtyři komnaty jeho domu. V rukou drží malá vědra, do nichž podle pokynů nabírají vodu z jednoho ze čtyř velkých džbánů. Tlalokovi tím pomáhají rozdělit vodu ze čtyř vodních džberů čtyřem bratrům světovým stranám. Vše podle toho, jak se Tlalokovi zlíbí a jak ví, že je to správné. Když má na matku Zemi spadnout mnoho deště, vezmou pomocníci do rukou hole a roztráští jimi svoje vědra. Rozbíjení věder slyšíme jako hřmění. A když dolů na zem sjede blesk, rozpůlí strom a vypukne požár, jsou to síly jedné z oněch třísek.

Ulice vašich měst jsou tolik osvětlené! Bojíte se hvězd? Vaše hudba je tak hlasitá! Bojíte se šumění větru? Nebo jde snad o to, že máte strach sami před sebou?

Všichni máme stejné rodiče – matku Zemi a otce Slunce, takže i mraky a ptáci, voda řek a ryby v ní, hory a kameny jsou našimi bratry. Vy bílí se rádi smějete tomu, že my, Lidé Země, hovoříme s našimi bratry. Rádi se také smějete tomu, že naši bratři kameny a hadi, náš bratr vítr a bratr mrak mluví s námi. Neprátele neexistují. Jak by mohli být nepřáteli sourozenci? V naší řeči proto nemáme výraz pro nepřátele. Když vaši předkové přišli do naší země, když vraždili naše muže a znásilňovali naše ženy, vypalovali naše vesnice a ničili naše pole, nenazývali jsme je „nepřátelé“. Nazývali jsme je „amo iknikli“, to znamená „bratři, kteří nechtějí být našimi bratry“.

Světlo, které přišlo na zem

*Jak se starý Nanahuatzin vrhl do ohně a stal se
Tím, který přináší světlo*

Vypráví se, že světlo bylo stvořeno mnohem dříve než lidé. Bohové se totiž shodli na tom, že je na čase přinést do našeho světa světlo.

„Ale jak?“ zeptal se Huitzilopochtli, bůh vále.

„Nemyslím si, že to bude příliš obtížné,“ mnil Quetzalcoatl, bůh vědění a moudrosti. „Na tomto světě světlo existuje již v podobě ohně. Jeden z nás do něho skočí a vystoupí jako Světlo.“ Všichni zajásali, nápad považovali za velmi zdařilý. „To je skvělé řešení! Právem zosobňuješ vědění a moudrost.“

Xochipilli, bůh tance a květin, se zeptal: „Kdo z nás to má udělat?“

„Musí to udělat jeden z nás,“ odpověděl Xipetotek, bůh plodnosti. „A to hned teď, to je ten správný čas.“ Rozhostilo se velké ticho. Všichni, kteří předtím chytře a hlasitě mluvili, umkli.

„Já to udělám, já skočím do ohně,“ ozval se tenký hlásek. Všichni se s údivem podívali na toho, který právě domluvil. „To jsem já, Nanahuatzin, bůh stáří.“

Všichni se rozesmáli a posměšně se usklíbalí: „Ty, Nanahuatzine? Zrovna ty chceš přinést světlo? Zrovna ty, který jsi starý, vetčný a slabý?“

„Udělám to,“ řeklo s velkou vážností Stáří, „vím, jak to udělat, a jsem připraven.“

Nato se všichni ještě více rozesmáli a ještě více se mu posmívali. Ometeotl, bůh protikladů, si dělal velké starosti: „Kromě Nanahuatzina, kterého nemůžeme brát vážně, se dosud nikdo nepřihlásil!“

Najednou měl každý zase dost důvodů přesvědčovat někoho jiného, aby se vrhl do ohně a přinesl světu světlo. Nakonec byl vybrán a určen Zitlalpopoka, bůh soustředění.

„Jsi silný, statný a mladý. Vrhneš se do ohně, tak rozhodla rada!“ řekl Ometeotl, jenž není jen bohem protikladů, ale rovněž prvním bohem všech bohů.

Při zakládání ohně pomáhali všichni. Brzy hořel jasným světlem, plameny šlehaly vysoko. Všichni čekali, až se Zitlalpopoka vrhne do ohně. Plameny šlehaly stále výše a výše a všichni se ptali: „Kdy se vrhne do ohně?“ Zitlalpopoka však rozhodný krok neučinil.

Ometeotl řekl zvolenému: „Nyní se vrhni do ohně, přišel velký okamžik, teď je ten pravý čas!“ Ale právě v onen okamžik přepadla Zitlalpopoku zbabělost a zdráhal se skočit do ohně.

„Udělám to,“ řekl Nanahuatzin a vrhl se do ohně ještě dříve, než mu kdokoli stačil odpovědět. A už ani nebyl vidět, shořel.

Najednou z plamenů vystřelila ohnivá koule, vyletěla do výše tak, jak to umí jen orl. Zvětšovala se a zvětšovala a letěla stále výš a výš, až se zastavila velmi daleko a vysoko na obloze. Zahanben svou zbabělostí tam stál Zitlalpopoka: „Zdravý, silný, statný a mladý, a neodvážil jsem se splnit, co moudrý stařec učinil bez váhání,“ pomyslel si a skočil do ohně. Také

*Když vidíš oheň,
když pozoruješ nebe,
nezapomeň, že to jsou
duchové předci
našich předků.*

on šofel, nebylo ho už vidět, a vystřelil jako světelná koule na oblohu. Tato ohnivá koule byla však daleko menší než Nanahuatzinova.

Ometeotl se podíval na oblohu a řekl: „Dvě slunce nebyla zapotřebí. První byl odvážný, druhý zbabělý, odvážný nechť zůstane světlem tohoto světa jakožto Uctívaný otec Slunce. Jeho jméno je Totatzin Tonatiuh.“

Potom vzal Ometeotl králíka, který je symbolem plodnosti a ženství, a vyhodil ho na oblohu k druhé, malé kouli.

Tak vznikla Luna, která v naší kultuře zastupuje ženský princip:

*Na západě se tyčí bílá hora.
Mocně ční do výšky.
Bílé oblouky světla
se skládají z jejího vrcholu
a poji ji se země.*

*Na západě se tyčí bílá hora.
Mocně ční do výšky.
Modře padá večer.
Všude, kam se podívám,
tančí hedvábná kukuřičná vlákna.
Píseň bratrů Papagů*

Jsou věci, na nichž se vy bílí usnesete, napíšete je na kus papíru, který pak schováte do skříně. Takovému kusu papíru říkáte „smlouva“. Ale na čem a s kým se chcete domlouvat? Když s našimi bratry uzavíráme dohodu, jednáme spolu uprostřed shromáždění, kde se mluví nahlas a jasně, aby všichni slyšeli. Aby mohl být svědkem každý – kojoti venku před shromaždištěm, ještěrky v trávě, ptáčci na stromech, medvěd v lese, puma ve ska-

lách, orel v oblacích. I mraky jsou svědky, a stromy, tráva, skály. Všichni poslouchají, všichni o tom vědí. Jaká ostuda, když někdo své slovo poruší. Zavíráte si smlouvy do skříně a truhel. Proč?

Neměli jsme mnoho, když přišli bílí bratři. Neměli jsme Ježíše Krista, k němuž jsme se museli modlit. Neměli jsme vězení a neměli jsme zloděje. Neměli jsme peníze, a proto nebyl člověk poměřován podle peněz. O naši matku Zemi jsme se dělili s bratry ptáky, hady, bratrem jaguárem, bratrem kojotem, se želvou. Každý šel tam, kam se mu zachtělo. Nebyly hranice, a proto nebyly hádky. Neznali jsme žádné písaře, kteří by psali zákony, a nikoho, kdo by sepsané zákony porušoval. Byli jsme divoci a necivilizovaní. Jediný zákon, který jsme dodržovali, byla moudrost naší matky Země, která nám již od dob předků našich předků o sobě vždy znovu a znovu vypráví v každém mraku a závanu větru.

Určitě se nám dříve, než jste k nám přišli vy, bílí bratři, vedlo hrozně špatně.

*Shromážděte se, bratři Hopiové, Šošoni,
Apačové, Aztékové, Pimové a Pavníové.
Shromážděte se, bratři Mayové, Mixtékové,
Potavatomiové, Lakotové, Omahové, Čerokiové.
Shromážděte se, bratři Odžibvejové, Šavniové,
Tlocilové a vy, bratři Totonakové.
Neboť víme:
I když dnes vítr jen listí prohání,
může zítra nastat bouřka.*

Bílí přišli do naší země a vzali nám ji. Pálili naše vesnice a znásilňovali naše ženy. Stříleli buvoly jen tak pro zábavu. Vysmívali se našim tancům a obřadům. Přinesli alkohol a mnoho nemocí. Nic jim nebylo svaté, před ničím neměli úctu.

Nyní, kdy země kvůli jejich neúctě a svévoli chřadne, kdy musejí pro nové nemoci Země vymýšlet nová slova jako ozonová díra, skleníkový efekt, ropná katastrofa nebo kyselý déšť, nyní, kdy jsou sami nemocní, přicházejí k nám divochům a ptají se nás na radu a moudrost našich předků.

Víme, že my všichni jsme bratři a že všichni máme jednu matku. Pomáháme, co můžeme. Rozdělujeme moudrost našich předků.

Naši bílí bratři se však musejí naučit jedno – chovat se ke všemu s úctou, protože vše kolem nás je svaté. A to, co stojí v knihách, se ještě neudělalo.

*Já ti zde dávám,
můj milý bratře,
chléb lásky,
med květů,
radu poznání
a klid ve tvéři.*

*Chtěl bych k tobě promlouvat,
ale tvé uši neposlouchají.
Chtěl bych ti dát lásku,
ale tvé srdce je zamčené.*

*Jednou však nadejde den
a tento den se stane svědkem.
Co ti říkám, je pravda,
dobro, které ti přeji,
provází láska.*

Řeč váženého Chiefa Seattla

*Bílí bratři, neposlouchejte tato slova ušima.
Poslouvejte je srdcem.*

Podle vašeho počítání času, bílí bratři, kdy každý rok označujete jen číslem, a ne jménem, se psal rok 1854. Naši zemi jste až na několik málo míst úplně vyplenili, buvoly jste pozabíjeli a nám jste vysvětlili, že všechny ryby a ryby v nich, všechny lesy a medvědi v nich, všechny louky a květiny na nich patří od nynějška jen vám. Pro nás, kteří jsme byli hrdí a nechtěli jsme vás poslechnout, už nebylo místo v zemi, kterou jsme obývali od dob předků našich předků. Přinesli jste kusy papíru, na které jste ve vaší řeči sepsali smlouvy. Tyto smlouvy však pro nás měly neblahé důsledky, protože jste se s námi nechtěli domluvit.

Jeden příběh vypráví o smutné události, kterou zažili moji bratři Suquamišové a Duwamišové. Velká rada býlých ve Washingtonu se usnesla, že moji bratři opustí svou zemi. Jako náhradu jim zajistili jiné místo v jiné oblasti, která nebyla pro život vhodná. Rozhodnutí sepsali ve formě smlouvy a poslali ji náčelníkovi Suquamišů a Duwamišů, Chiefu Seattlovi. Odpověď, kterou velký náčel-

ník poslal bílému náčelníkovi ve Washingtonu, je pro nás tou nejkrásnější a nejdějnější, kterou kdo na matce Zemi mohl sestavit. Proto ji tady zopakují. Kdo ji bude poslouchat, měl by pro její slova otevřít své srdce! Tedy slyšte:

„Jak se dá koupit nebo prodat obloha, teplá země? Tato představa je pro nás nepochopitelná. Když nevládneme ani svěžest vzduchu, ani třeptání vody, jak si je můžete koupit? Každý kousek této země je pro můj národ posvátný. Každý strom, každé zrno pšeničky na plázi a dokonce i bzukot hmyzu jsou v paměti a minulosti mého lidu posvátné. Štáva, která proudí pod kůrou stromů, s sebou nese vzpomínky Lidí Země.

Vy bratři odliamtud a my bratři odsud, všichni jsme přece rostlinami v jedné zahrádě.

Mrtví bílých lidí zapomenou na svůj domov, jakmile odejdou ke hvězdám. Naproti tomu naši mrtví na dobrotvou Zemi nezapomenou nikdy, protože je jejich matkou. Jsme částí

Země a ona je zároveň částí nás. Voňavé květy jsou našimi sestrami, zvířata v lese, kůň, velký orel našimi bratry. Rozeklaná skaliska, vlhké louky, teplá koňská těla a lidé, všichni patříme do jedné rodiny.

Tim, co zde bylo řečeno, a z důvodů, pro něž nám náčelník z Washingtonu zaslal zprávu, že chce koupit naše území, požaduje od nás příliš mnoho. Náčelník také říká, že nám zajistí místo, kde budeme moci spokojeně žít. Zvažujeme proto jeho nabídku týkající se koupě našich zemí. Není to jednoduché, protože tato země je pro nás posvátná.

Křísťalové čistá voda, která proudí v řekách a potocích, není obyčejná voda, ale je také krví našich praotců. Když vám prodáme zemi, nesmíte zapomenout na to, že je posvátná a že odraz v čisté jezerní vodě vypráví o vzpomínkách na události ze života našich lidí. Šumění vody je hlas otce mého otce. Řeky jsou našimi sestrami a tiší naši žížeň, jsou majitelkami našich člunů a živí naše

syny. Když vám prodáme naše území, nesmíte na to zapomenout a své syny musíte naučit, že řeky jsou našimi i vašimi sestrami, a proto se k nim musíme chovat se stejnou jemností, s jakou se chováme ke své sestře.

Víme, že bílí lidé našemu způsobu života nerozumějí. Nedělají rozdíly mezi jedním a druhým kusem země, protože jsou cizinci, kteří přišli v noci a Zemi seberou, co potřebují. Země není jejich sestra, ale nepřítel, a když ji jednoho dne dobudou, jdou si svou cestou dál a za sebou nechají hroby svých otců, aniž by pro ně byly důležité. Jak hrob jejich otců, tak i dědictví jejich synů bude zapomenuto. Ke své matce Zemi, ke své sestře obloze se chovají jako k předmětům, které koupí a použijí, tak jako se kupují ovce nebo barevné perly. Jejich bezmezná chuť by pohltila Zemi a za sebou by zanechala jen poušť.

Nevím, zda je náš způsob života jiný než váš. Pouhý vzhled vašich měst je pro oči Lidí Země utrpením. Ale snad je to proto, že Lidé Země jsou divoši a ničemu nerozumějí.

Ve městech bílých lidí neexistuje klidné místo, ani místo, kde by se dalo v klidu naslouchat jarnímu rašení listů na stromech nebo letu včel, čmeláků a much. Může to však být i proto, že jsem divoch, který ničemu nerozumí. Hluk jenom ničí naše uši, k čemu je život, když člověk nemůže zaslechnout ani jedině zavytí kojota, naslouchat nočním rozhovorům žab sedících na kraji tůně? Jsem rudokožec a ničemu nerozumím. Dáváme přednost jemnému šumění větru nad tůň. A taky vůni tohoto větru, pročištěného poledním deštěm a plného aroma vlhkých lesů.

Vzduch má pro rudocha nevyčísitelnou hodnotu, protože všechny bytosti, zvířata, stromy, lidé, dýchají totéž. Bílý bratr nevnímá vzduch, který vdechuje. Podobně jako když umírající, zápasící mnoho dní se smrtí, již nevnímá zápach. Když však naši zemi prodáme, nesmíte zapome-

Nezávidě orlovi, že může létat. Neumí totiž plavat jako ryba.

nout, že vzduch je pro nás velmi cenný, že vzduch živi ducha i tělo, že obsahuje vítr, který našim předkům dal první a vzal poslední dech jejich života. Když vám prodáme zemi, musíte se o ni starat jako o místo, kde si i bílý muž může přivonět ke květům, protože země je důležitá a posvátná.

Jsem divoch, nerozumím jinému stylu života. Viděl jsem tisíce buvolů, které bílý muž zastřelil z jedoucího vozu při pastvě. Jsem divoch a nerozumím tomu, že čouďící stroj může být důležitější než buvol, kterého zabijeme, jen abychom přežili.

Čím by byl člověk bez zvířat? Kdyby byla všechna zahubena, i člověk by zahynul – na velkou duchovní samotu, protože to, co se děje se zvířaty, stalo by se i lidem. Všechno jde spolu ruku v ruce.

Svým synům byste měli připomínat, že půda, po níž chodí, je prachem našich dědů. Rekněte svým synům, aby zemi uctívali, protože v ní jsou obsaženy životy našich bližních. Ukažte svým synům to, co jsme ukázali našim synům – že Země je naší matkou. Vše, co se děje Zemi, stane se i synům Země. Když lidé na Zem plívou, plívou sami na sebe.

Víme, že Země nepatří lidem, ale že člověk patří Zemi. Víme, že vše je navzájem propojeno, podobně jako krev, která spojuje rod. Vše je propojeno. Všechno, co se děje Zemi, stane se i synům Země. Člověk nespřádá pavučinu života, je pouze jejím vláknem. Co udělá s uzly svého života, udělá sám sobě!

Tato Země má nevyčíslitelnou hodnotu. Její ničení by matku Zemi rozzlobilo. Bílí by na rozdíl od ostatních kmenů byli vymazáni. Špiní své řeky... a jedné noci by pro cítili ve svých vlastních ostatcích.

Takové chování je pro nás záhadou, protože nechápeme, proč zabíjejí buvolů a krotí divoké koně, proč omotávají hornatou krajinu mluvícími kabely.

Kde je buš? Byla zničena!

Kde je orel? Zmizel!

Život skončil, začíná přežívání.“

Jsem Skála.

Viděla jsem život a smrt.

Zakusila jsem štěstí, starost i bolest.

Žiji životem skály.

Jsem částí naší matky Země.

Ve svém srdci jsem cítila její tlukot.

Okusila jsem její bolest a její radost.

Žiji životem skály.

Jsem částí našeho otce,

velkého tajemství.

Zakusila jsem jeho obavy a jeho moudrost.

Viděla jsem jeho tvory, své bratry,

mluvící řeky a větry, stromy,

vše, co je na zemi, vše, co je na nebi.

Jsem příbuzná hvězd.

Odpovídám ti, když se mě ptáš.

Naslouchám ti, když se mnou hovoříš.

Pomáhám ti, když potřebuješ pomoc.

Nezraňuj mě však,

neboť cítím jako ty.

Mám moc léčit,

ale nejdříve ji musíš najít.

Asi si myslíš, že jsem jen obyčejná skála,

která si stojí v tichu na vlhké zemi.

Ale to nejsem já.

Já jsem součástí života, já žiji

a pomáhám těm, kteří si mě váží.

Cesspooch

Naše tance nazýváme pohyby k uctění bratrů čtyř světových stran. Tančíme je, abychom společně žili v souladu.

V dávných dobách neznal náš národ zloděje a krádeže. Naše chýše neměly dveře a zámky. Když potřebujeme něco, co má náš bratr, nabídneme mu za to něco jiného. Až dodnes slavíme svátky, během nichž našich bratrům a sestrám dáváme dary, za které nám naši bratři a sestry darují zas něco jiného. Vyměňujeme si kožešiny a tkané přehozy na postele, náušnice a fetišky. Něco dáme a něco jiného zase dostaneme. Každý z nás tento zvyk, který zavedli již předci předků, zná. Svátek se jmenuje ichkualichti lachmaoha.

*Naše slunce se schovalo,
naše slunce není vidět,
zanechalo nás v černočerné tmě.
Ale my víme,
že se k nám zase vrátí
a ještě jednou nás zalije svými paprsky.*
Poselství Ueyi Tlahtokani

Bílí bratři jsou jiní. Nedokážou pochopit, že pro indiána je rostlina tak důležitá jako on sám. Proto mluvíme s rostlinami, a když jsou rostliny nemocné, prosíme našimi tanci a zpěvy duchy o pomoc.

Nikdy nezapomenu, jak jsem v jednom velkém městě bílých lidí rozmlouval se stromem, který byl velmi nemocen. Mluvil jsem k němu, ptal jsem se ho, proč je tolik smutný, co se mu stalo a proč už nechce dál žít. Teprve později jsem si všiml, že někteří bílí lidé, kteří procházeli kolem, krouťí hlavou, jako by můj mozek byl postižen duchem bláznovství.

Bohužel úplně zapoměli, nikdy se nenaučili nebo nezkusili mluvit s tím, co je kolem nich.

Vy bílí chcete všechno vlastnit – břeh krásného jezera, kus půdy, který je kůží naší matky Země.

Ale jak je možné vlastnit půdu, jak je možné vlastnit vodu? Nelze říct: „Tento vzduch patří mně, kromě mě ho nikdo jiný nemá právo dýchat.“ Vy však píšete na brány „Vstup zakázán, soukromý majetek“, každý pozemek oplotíte. To je svoboda?

U nás zákony tvoří staří lidé. Tlahtokan se nazývá místo, kde se pravidelně schází dvacet šest žen a stejný počet mužů, všichni starší dvaceti pěti let. Známe ale i kmeny, u nichž radu tvoří dvacet pět mužů a dvacet pět žen a dvě děti. Protože se zákony týkají i dětí, mají právo je projednávat a odsouhlasit. V dobách před španělským krvoprolitím měl každý kmen svůj tlahtokan. Rada starších měla své mluvčí, kteří tvořili ještě větší tlahtokan. Hierarchie postupovala od vesnice přes kmen k provincii. Na jejím konci stál Ueyinyi-Tlahtokan. Nejvyšší rada, a tlahtokani, její mluvčí.

Tabák je pro nás posvátný. Je velmi silným lékem. Když chceme mluvit s našimi náčelníky, staršími, medicinany a léčitelkami, přineseme jim jako dárek tabák. Teprve poté se společně usadíme a začneme hovořit.

Když jdeme na posvátné místo, obětujeme matce Zemi trochu tabáku. Nebo ho zabalíme do tkaných či kožených váčků a ty rozvěsíme na stromy – jako dar našemu bratru stromu, bratru větru nebo čtyřem bratrům světovým stranám. Vidíte, jak je pro nás tabák posvátný, proto ho kouríme, když konáme obřady. Stojíme nebo sedíme v kruhu a dýmka putuje od bratra k bratrovi. Celou pusu naplníme kouřem a potom ho vyfoukneme dolů k matce Zemi, nahoru k otci Slunci a ke všem čtyřem bratrům světovým stranám.

Vy bílí nevíte nic o posvátnosti tabáku, nevíte ani nic o jeho magické síle. Chováte se k němu neuctivě, neumíte si odříkat a vysmíváte se našim varováním. Tabák vám působí nemoci, během nichž dříve než odejdete do domu pokoje, dlouho trpíte ve velkých bolestech.

My máme písně o lásce. Tady je jedna z nich. Jmenuje se Zeltitika zem zepa a vypráví o něčem, co je jen jednou:

*Jen jednou
jsem ve svém životě miloval,
jen jednou
a nikdy více.
Jen jednou svítila
v mé ovocné zahradě naděje,
která osvítila cestu
mé samoty.*

*Jen jednou se duše oddá
sladkému a úplnému odezdání.
A až se ta nádhera
a zvláštnost uskuteční,
zazní zvony
v mém srdci.*

*Jen jednou
jsem ve svém životě miloval,
jen jednou
a nikdy více.
Jen jednou svítila
v mé ovocné zahradě naděje,
která osvítila cestu
mé samoty.*

Lstivý kojot a vděčnost

*Jak bratr osel pomáhal a proč má aligátor na tlamě
černý kámen*

U ohně se vyprávěl tento příběh. V jedné kamenné poušti, kde bylo málo vody, bylo jen několik tůní a mělčích kaluží. Jeden starý osel, který tam venku bydlel, měl velkou žízeň a hledal místo, kde by se mohl napít. Dříve než našel pramen vody, uslyšel hlasité nařikání a mohutný křik z velké bolesti. Přišel blíž a v tůni uviděl aligátora. Na jeho silné hlavě ležel velký kámen, který na něho spadl, když spal.

„Pojď sem, bratře osle, a pomoz mi,“ prosil aligátor, „podívej, nedokážu se sám vysvobodit, nemůžu se odsud dostat, nemůžu otevřít tlamu a kámen mě velmi tlačí. Pomoz mi, bratře osle.“

Bratr osel tlačil nohama ze všech sil na kámen, až aligátora osvobodil.

„Mnohokrát děkuji,“ řekl aligátor, „udělal jsi to dobře. Ještě mě prosím dones k místu, kde je více vody, protože mám velkou žízeň.“

Díky své obrovské vůli dokázal starý osel donést aligátora na zádech k místu, kde bylo více vody. Ne mnoho, ale dost na to, aby se osel napil a aligátor osvěžil. Potom řekl oslovi:

„Tady se nemohu hýbat, tůň je příliš malá, a protože je tak teplá, místo brzy vyschne. Vím ale o jednom malém jezere, pojďme tam. Protože však nemůžu běhat tak rychle jako ty, bratře osle, co kdybys mě tam odnesl?“

Osel bezelstně učinil i to, a po dlouhém hledání našli konečně jezero.

„Dobře jsi to udělal,“ řekl aligátor, „pomoz mi ještě kousek víc doprostřed jezera, v mělké vodě se mi plave těžko.“

Když byli oba uprostřed jezera, řekl aligátor: „To je přesně místo, kde mohu utišit svůj hlad, proto tě sežeru.“

Osel se roztřásl, a aby nepřišel o svůj život, plačky prosil: „Tolik jsem ti pomohl, kdes nechal vděčnost?“

„Vděčnost,“ rozesmál se aligátor, „co je to vděčnost? Pojď sem, abych tě mohl sežrat.“

Osel se třásl: „Podívej, tamsle jde po cestě starý kůň, zeptáme se ho, jestli existuje vděčnost. Podle jeho odpovědi mě bud sníš, anebo nesníš.“ A tak celý příběh, který je oba přivedl až doprostřed jezera, vyprávěli starému koni.

„Poslechněte si můj příběh,“ odvětil na to starý kůň a začal vyprávět vlastní příběh: „Celou svou sílu jsem dal bratru člověku, pomáhal jsem mu, vždy jsem ho podpořil. Ale teď, když jsem starý, vyhodil mě, protože už nemám sílu. Ne, vděčnost neexistuje. Takže, bratře aligátore, sežer osla.“

„Ne, prosím ne, dej mi ještě druhou šanci,“ řekl vystrašený osel. „Počkáme ještě na jedno zvíře, abychom se ho zeptali na jeho názor.“

*Udělejte si čas na to,
abyste rozuměli větru.*

*Neboť jeho zpěv
a šumění vypráví
staré legendy
a tajemství předků
našich předků.*

Aligátor, který byl dílem líný a dílem hloupý, souhlasil, protože po cestě již přicházel bratr pes.

„Bratře pse, poslechni si náš příběh a řekni nám, jestli existuje vděčnost.“

Poté, co si bratr pes všechno vyslechl, promluvil krátce a jasně: „Celý život jsem sloužil bratru člověku, jeho stan a chýši jsem bránil před vlkem a pumou. Teď jsem však starý a docházejí mi síly. Házeli po mně kameny, protože jsem už nedokázal plnit své povinnosti. Ne, vděčnost neexistuje.“

Kameny, země, voda, rostliny, slunce, luna, strom, had, medvěd a orel jsou pro nás posudní. Nezapomeňte to, nikdy na to nezapomeňte, i vy jste částí celku.

Aligátor otevřel tlamu, aby se zřel osla, když tu náhle se na cestě objeví vychytralý bratr kojot, zpívá si a přitom pokuřuje dýmku.

„Dobry den, bratře osle, dobry den, bratře aligátore, copak děláte oba uprostřed jezera?“

Aligátor zase tlamu zavřel a řekl: „Vděčnost neexistuje, proto teď sním bratra osla.“

„S tou vděčností tomu nerozumím,“ odvětil vychytralý bratr kojot, „měli byste mi to vysvětlit podrobněji.“ A tak osel a aligátor začali celý příběh vypravovat ještě jednou.

„Cože, ty ses nechal bratrem oslem nosit?“ řekl kojot aligátorovi. „Tomu uvěřím, až to uvidím na vlastní oči.“

Aby to kojot mohl uvidět na vlastní oči, vylezl si aligátor opět na oslí hřbet. „Kde je ta tůň s vodou, o níž jste mluvili? Mám-li rozhodnout o tom, jestli vděčnost existuje, musíte mě tam dovést.“

„Tady to začalo,“ řekl osel, když konečně přišli na místo.

„Nevidím tady žádný kámen,“ řekl kojot, „a taky si nedokážu představit, jak ten kámen ležel na aligátorově hlavě.“

„To ti můžeme ukázat,“ odvětil na to aligátor, přinesl kámen a požádal osla, aby mu ho ještě jednou položil na hlavu a velkou tlamu.

„Teď, bratře kojote, vidíš, jak to bylo,“ řekl aligátor, „přesně takhle to bylo. Pospěš si však se svým rozsudkem, protože kámen je velmi těžký a bolí mě z něho hlava. Řekni, bratře kojote, existuje vděčnost, nebo neexistuje?“

„Vděčnost neexistuje,“ odpověděl vychytralý kojot, „a proto, bratře osle, pojď a nech ho tam ležet.“

Příběh se mezi bratry velmi rychle rozkřiknul. Puma ho vyprávěla orlovi a ten hadovi, zajíc to řekl medvědovi a ten zase želvě, proto dodnes žádný z nich bratrovi aligátorovi v nouzi nepomůže.

Jeden z nás se zeptal bílého bratra: „Viděl's někdy poletovat tyrkysového motýla? Opravdu víš, co znamená láska k lidskému tvorů? Znáš blízkost a spolužití? Krásnou řeč ptačího zpěvu? Svistot větru? Máš čas pozorovat barvy květů? Znáš nádhernou jadeitovou barvu lagun a řek? – Ne? Opravdu neznáš!“

Znáš jenom zbraně, meč, děla. Touhu po majetku, drancování, ničení. Tvá ústa haní mé bratry, moji barvu a mé zvyky. Tvá ruka nepřišla můj život doprovázet, tvá ruka se přišla vnutit, přišla poroučet, krást, zabíjet.

Zabil jsi mé syny, znásilnil jsi mé sestry, naše staré lidi jsi úkladně zavraždil a naše moudré bratry zamordoval! Vypálil jsi kukuřici na našich polích a spálil knihy s našimi kresbami. Naši vlajku jsi pošlapal, naše svaté země jsi přepadl a naši matku Země jsi pokropil krví mých bližních.

Ty však, bílý muži, nezvítězíš, protože zabiješ sebe a své děti! Moji potomci v sobě uchovají všechnu nenávisť a pohrdání, které vůči tobě cítím! Dunění tvých děl je již nezastraší. Tvým falešným očím již neuvěří. A když

je váš pohled rozzuří, tvoje ústa je už ani neobelžou, ani neurazí. Tvé ruce jim už nebudou žhavým železem vypalovat znamení. Protože jakmile uvidí tvou bílou kůži, vzpomenou si na všechny hrůzy a vraždy národů, kterých jsi nás neušetřil. Pokusí se tě pochopit. Dej si však, bílý člověče, pozor, protože již známe tvou lstivou přetvářku! A budeme se bránit tvými vlastními zbraněmi!

Ale, bílý člověče, ...opravdu to chceš? Buď dobrotivý! Umíme odpouštět, nikdy však nezapomínáme."

- Pro člověka je dobré mít hlavu v oblacích a dovolit svým myšlenkám přebývat mezi orly. Měl by však myslet i na to, že čím výše do oblak strom vyroste, tím hlouběji musejí jeho kořeny vrůst do srdce matky Země.

*Nikdo se nepromění v jádrit,
nikdo se nepromění ve zlato.
Zůstaneme ležet na zemi.
Všichni se odeberou
do Domu ticha.
Nezahuskooyotl.*

Když se u nás narodí dítě, je důležité, aby se o tom dozvěděli všichni bratři i sestry – medvěd, puma, buvol, chřestýš, hobr, želva, orel. Ale i vítr, stromy, tráva a byliny by se měly takovou dobrou novinu dozvědět. Pořádáme proto obřad, kdy všem bratrům a sestrám pěkně nahlas, aby to nikdo nemohl přeslechnout, oznámíme:

*Ho howa ho! Všichni tam nahore na nebi.
Vy, kteří lítáte vzduchem...*

Ho howa ho! Všichni tady na zemi.

*Vy, kteří umíte rychle běhat,
kteří pobýváte v lesích.*

*A vy, kteří tiše postáváte,
protože máte kořeny...*

*Ho howa ho! Všichni, kteří plavete
ve vlnách, i vy, potoky a jezera,
a také vy, mnohem větší vodstva...*

Ho howa ho! Všichni poslouchajte:

*Nový bratr (nová sestra)
přišel (přišla) mezi nás.*

*Prosíme vás, abyste mu (jí) byli nakloněni,
všichni nakloněni.*

*Upravte mu (jí) cestu, aby mohl (mohla)
putovat daleko
k bratrům dýšem světovým stranám.*

Ho howa ho!

Víte, bílí bratři, proč nás nazýváte rudokožci? Rozhodně ne pro barvu naší kůže. Když vaši předci přišli do naší země z druhé strany velkého moře, přistihli jedny z našich bratrů při velmi důležitém obřadu, kdy se těla potírají červenou barvou. Chráníme se tak před zlými duchy, nebo, jak vy bílí říkáte, před negativními energiemi. Červená byla pro nás vždy nejdůležitější barvou – symbolizuje sílu, život, léčitelství, našeho bratra oheň a našeho otce Slunce. Červenou barvu jsme používali velmi často, mnoho našich obřadních předmětů má červenou barvu. Například hlavičky našich dýmek jsou z červeného kamene. Také šátky, do nichž jsme naše dýmky balili. Předtím než jsme se sešli k důležitým rozhovorům, uvázali jsme si na čelo červenou pásku. Naši moudří říkají, že tím chráníme vlastní myšlenky před „nedobrou“ silou a že se nám tak lépe uvažuje.

Ochraňujte ženy

Bratři, buďte laskaví ke svým sestrám, protože ony jsou vaši druhou polovinou

Podle našeho rituálního kalendáře jsme my, Lidé Země, v břiše naší matky „třináctkrát-dvacet-východů slunce“. Po uplynutí této doby je dítě předáno jiným bratrům a sestrám. Ve vaší řeči se říká, že žena přivede dítě na svět. Naše ženy udivuje, že při tom vaše bílé sestry leží na zádech. Něco podobného neznají, rodí v podřepu. Je to mnohem jednodušší, protože se žena v podřepu snadněji otevře. A matka Země pomáhá svou velkou silou, kterou vy bílí nazýváte zemská přitažlivost, vytáhnout dítě z matčina břicha.

Není to jediný rozdíl. Zatímco mnohé vaše ženy jdou do nemocnice, stahují se naše ženy do parní lázně. Nejsou tam samy, doprovázejí je ostatní ženy z vesnice. Ještě nikdy jsem neslyšel, že by si některá z našich žen stěžovala na těžký porod. Je důležité, aby se během oněch třináctkrát-dvaceti východů slunce na porod usilovně připravovala. Ženy žvýkají různé byliny nebo z nich pijí nálevy. Jedna z bylin se jmenuje cohosha, její kořen se roz-

tlučé a pije jako čaj čtyřikrát denně čtyři dny před porodem. Cohosha v řeči mých bratrů Odžibvejů znamená „chráňte ženy“. Jedná se o rostlinu z rodu pryskyřníků, která obsahuje látku uvolňující stáženě svalstvo. Urychluje začátek porodních bolestí a posiluje děložní svaly.

Když se narodí dítě, není hned matce odebráno a umyto. Položíme ho na matčino tělo tak, jak přišlo na svět, aby cítilo její teplo a mohlo sát z jejích prsou. Dnes to tak děláte i u vás. V některých nemocnicích se však nic nezměnilo. Novorozence přinesou matce jen ke kojení, zbytek dne a noci leží v postýlce a je samo. Až opustí matka s dítětem nemocnici, o další odcizení se postarají kočárek a kolébka.

S kojením se často přestane velmi brzo, nebo se dítě vůbec nekojí. Namísto mateřského mléka dostává umělou kojeneckou výživu. Pro nás má mateřské mléko velkou hodnotu. V dobách předků se zbylé mléko dokonce dávalo pit kněžím, hvězdářům a válečníkům.

A až vaše děti vyrostou, posíláte je do jesli, mateřských školek a družin, protože hodně rodičů nemá na své děti čas, a snad ho ani mít nechtějí. My naše děti nenecháváme nikdy samotné. Pořád jsou obklopeny prarodiči, strýci a tetami a ostatním příbuzenstvem. Sedávají spolu, vyprávějí si příběhy a zpívají písně. Kam jdou rodiče, jdou i jejich děti.

Starí lidé říkají: Zákon či rozhodnutí, jejichž projednávání se neúspěšně týká žen, jsou jen napul dobré.

že mnoho vašich starých lidí není moudrých. Velmi často si stěžují, se svým životem nejsou spokojeni, v jejich srdcích nepřebývá radost. Je mi z toho smutno, protože jak se z jejich příkladu můžete něčemu naučit?

Když bílý slyší svištění větr a bublat potok, když zaslechně šelest listů a vrzání stromu, je to pro něho obyčejný hluk a rámus. Pro nás jsou to signály, sdělení a zprávy naší matky Země. Váš svět je však natolik hlučný, že vůbec nemůžete zaslechnout tiché rozhovory, které vedou naše sestry řeky a naši bratři stromy, naši bratři mraky a náš bratr vítr.

Větr devíti hadů a Větr devíti jeskyní

Jak trestají svoje děti Had-puma a Had-jaguár

Mnoho našich příběhů se odehrálo v dobách, které předcházely věku předků našich předků. Tento mi vyprávěl jeden mixtécký bratr.

Byla doba tmy a temnoty. Slunce a Luna ještě nebyly, neexistoval proto ani den a rok, nebyl vůbec žádný čas. Nebyly ani stromy, ani zvířata, voda nebyla oddělená, takže nebylo místa, na němž by mohli žít nějakí tvorové.

I stalo se, že se zrodily dvě bytosti, dvě síly, které měly lidskou podobu. Jmenovaly se Had-puma a Had-jaguár. Ti dva díky své moudrosti se rozhodli vytvořit začátek, a díky čarovné síle mohli své rozhodnutí i uskutečnit. Soustředili tajemnou sílu, z vody vyzvedli obrovskou skálu a postavili na ní nádherný palác, který jim sloužil jako přibytěk. Z nejvyššího místa skály přinesli ostrý kámen, z něhož udělali sekeru. Položili ji ostřím nahoru, aby na ní mohla spočívat nebesa a oblaka. Mí bratři toto místo nazvali Místo, kde odpočívá nebe.

Had-puma a Had-jaguár žili velmi klidně a spokojeně. I stalo se, že se Had-puma a Had-jaguár vzali a narodili

se jim dva synové. Podle dne narození jim dali jména Vítr devítí hadů a Vítr devítí jeskyní. Měli krásnou postavu a byli nadaní na všechna umění. Zabývali se astronomií

*Cti své předky,
cti svého dědečka,
cti svou babičku.
Cti svého otce
a svou matku
a všechny bytosti
a věci, s nimiž žiješ.*

a magií, dokonce se o nich říkalo, že se uměli proměnit v orla a hada, být neviditelnými a procházet kameny, stěnamí a skalami.

Zatímco Had-puma a Had-jaguár spolu žili ve velké radosti a velkém přátelství, rozhodli se Vítr devítí hadů a Vítr devítí jeskyní přinést rodičům obět. Zapálili vonné dřevo a tabák a kouř foukali nahoru k nebi, tak jak to děláme dnes, když uctíváme matku

Zemi a otce Slunce. A protože Vítr devítí hadů a Vítr devítí jeskyní věděli hodně nejen o magii a astronomii, ale oba byli velmi šikovní i v obdělávání půdy, rozhodli se, že založí zahradu a vysadí na ní trávu, stromy, byliny a další rostliny nesoucí plody. Uprostřed zahrady připravili místo, které bylo vhodné k obětování. Stromy a tráva prospívaly a Vítr devítí hadů a Vítr devítí jeskyní byli šťastní jako jejich rodiče.

Avšak později došlo k tomu, že Vítr devítí hadů a Vítr devítí jeskyní už se zahradou spokojení nebyli. Připadala jim příliš malá, chtěli více stromů, které by nesly plody. „Pojď, přineseme rodičům prosebnou obět, aby zemí oddělili další vodu, abychom mohli rozšířit naši zahradu,“ řekl Vítr devítí hadů Větru devítí jeskyní. A tak také učinili. Všechny rituály a všechny obřady však byly k ničemu, žádné tabákové oběti nedokázaly pohnout Hadem-pumou a Hadem-jaguárem, neboť byli velmi moudří a znali správnou míru a vhodný čas.

Ovšem Vítr devítí hadů a Vítr devítí jeskyní byli netrpěliví a začali se proti vůli rodičů vzpouzet. Aby jejich prosby a oběti nabyly ještě větší síly, propíchli si ostrými kameny jazyk a uši a krev, která z jejich těl tekla, začali metlami vyrobenými z větví stromů stříkat na všechny

stromy a rostliny v zahradě a dokonce i na místo, kde odpočívá nebe.

Had-puma a Had-jaguár se cítili silou oběti ovlivňováni. Dlouze se radili, co by měli udělat. A pak seslali velkou potopu, která smetla i zahradu jejich dětí. A teprve když potopa skončila, rozdělili vodu další zemí a stvořili nové lidi.

Moji bratři a sestry vyprávějí tento příběh jako připomínku toho, že moudrost starých lidí a míru je nutno ctít. Příběh vyprávíme těm, kteří nejsou spokojeni s tím, co mají.

Mezi vším, co uctíváme, je potřeba uvést čtyři bratry, které nazýváme čtyři strany světa. Když Velký duch, který nemá jméno, ani tělo, ani tvář, a jehož obrazy proto neexistují, přikázal čtyřem bratrům držet nebesa, aby nespadla, šel každý jiným směrem, takže každý viděl jen záda těch ostatních. A šli velmi daleko. Dokonce se říká, že čtyři bratři na koncích světa, kde plnili zadaný úkol, přežili dokonce i velkou potopu, při níž všechno ostatní našlo v obrovském množství vod svůj konec.

Každému z nich jsme dali vlastní jméno. A každé jméno ukazuje i světovou stranu, kde svůj úkol plní. Říkáme jim Bílý a Žlutý, Černý a Červený bratr světová strana. Také to znamená, že jsou duchy větrů.

Starí lidé vyprávějí, že v době předků do země přišla vládkyně. Jmenovala se Kumizahual, což znamená Léta-jící jaguáří žena. Jméno bylo vybráno dobře, protože my indiáni jaguára uctíváme pro jeho odvahu, sílu a krásu. A všechno z toho se dalo připsat i této ženě. Kumizahual

se usadila v plodné nížině, na místě, kde naši předkové postavili kamenné figury hlav pumy a hada. Dnes se tam navíc nachází také velký kámen se třemi hroty, z nichž

*Měli byste vědět,
že zákony by měl
dělat jen ten,
kdo je moudrý.*

každý má jednu tvář. Staří lidé říkají, že díky velké magické síle vládkyně přiletěl kámen vzduchem a že prostřednictvím jeho síly vládkyně vystavěla velkou říši.

Kumizahual měla tři syny, ale jak bude dále řečeno, nikdy nebyla vdána. Jiní říkají, že tito tři muži byli její bratři a že s žádným mužem nikdy nic neměla. Když k ní přišlo stáří, ukázala se její moudrost v plné síle. Rozdělii zemi mezi své syny, kteří mohli být i jejími bratry. Předtím jim však poradila, jak se mají chovat k lidem svého národa, jak mají chránit zemi a jak má moudrý vládce vládnout pomocí zákonů. Potom nechala vynést svou postel z domu. Místo očekávaného smutku najednou zaburácel hrom a oblohu ozářily ohromné blesky. Když bylo po všem, zjevil se nádherný pták letící vzhůru. A protože vládkyně najednou zmizela, byli předkové přesvědčeni, že se proměnila v ptáka letícího k nebesům.

Staří lidé vyprávějí, že jsou na nebi ženy, jejichž tělo nemá ani kůži, ani maso. Jmenují se Tzitzimil, to znamená Ženy, které nám přinášejí neblahá znamení. Čekají v nebi na to, aby – až přijde konec světa – všechno snědly. Otázku, kdy přijde konec světa, nedokázali zodpovědět ani předkové. O konci světa věděli jen tolik, že přijde, až nastane konec sil, které nazýváme bohové, a až nebude svítit slunce, protože ho ukradne Tezcatlipoca.

Často mi vyčítají, že jsem k bílým příliš kritický. Ale to, co ze mě mluví, není kritika, nýbrž smutek. Podobně jako smutek, který se skrývá v řeči Stojícího medvěda, bratra z kmene Lakotů:

„Neznám žádné druhy rostlin, ptáků ani zvířat, které by byly vyhubeny dřív, než přišli bílí. Několik let poté, co zmizeli buvoli, žila tady ještě velká stáda antilop. Lovci se, sotva co dokončili svoji práci a pozabíjeli buvoly, zaměřili na antilopy.

Pro bílé byla místní zvěř, podobně jako zde narození lidé, jen „škodnou“, kterou je potřeba vyhubit. Také rostliny, které indiáni potřebovali, byly prohlášeny za „plevel“. V naší řeči neexistuje slovo, které by mělo takový význam.

Co se vztahu k přírodě týče, byl velký rozdíl v chování indiána a bílého. Jeden byl jejím ochráncem a opatrovníkem, druhý jejím ničitelem. Indiáni a všichni tvorové, kteří se zde narodili a žili, měli společnou matku – Zemi, proto byli příbuzní všech, kteří žili, a přiznávali stejná práva sobě i všem ostatním tvorům.

Chování bílých bylo jiné. Bílý pohrdal Zemí a vším, co zplodila. Protože se sám považoval za vyšší tvorstvo, zaujímaly v jeho hierarchii všechny ostatní bytosti nižší postavení. Osoboval si právo rozhodovat o cennosti a bezcennosti života a bezohledně pracoval na díle zkázy. V lesích vykácel všechny stromy, vyhubil buvoly, pozabíjel bobry a zničil jejich pečlivě postavené přehrady, byli umlčeni dokonce i ptáci v oblacích. Rozsáhlé prérie porostlé travinami, osvěžujícími vzduch svou sladkou vůní, byly přeorány. Prameny, potoky a jezera, které jsem znal jako dítě, vyschly a zmizely. Celý národ byl hanoben a vydán napospas smrti.

Bílý se tak pro všechny tvory na našem kontinentě stal symbolem ničení. Mezi ním a zvířetem neexistuje poro-

zumění a zvířata se naučila, že jakmile se přiblíží, je potřeba utéct. Protože tam, kde žije on, není pro ně místa.“

Pro nás indiány má velký význam to, co nám duchové v nějakém snu nebo představě chtějí sdělit. Vnímáme, že s námi chtějí mluvit, proto odejdeme do lesů nebo hor, držíme půst, meditujeme a čekáme, dokud nás nenavštíví. O svých vizích nemluvíme, nevyprávíme je ve vesnici, protože duchům by se to nelíbilo. Někteří z nás, kteří jsou obdařeni velkou šamanskou silou, dostávají povolení o svých vizích mluvit. Hehaka Sapa byl jedním z nich. Říká:

„Stál jsem na nejvyšší hoře všech hor a podé mnou v hloubce ležel velký kus země. A zatímco jsem tam stál, viděl jsem víc, než mohu vyprávět, a rozuměl víc, než jsem viděl. Neboť jsem se v posvátném vytržení díval na bytost všech bytostí, v duchu jsem viděl formu všech forem a viděl jsem, jak se všechna stvoření stala jedním. Viděl jsem, že posvátný kruh mého národa byl jedním z mnoha kruhů, které dohromady vytvořily jeden velký kruh, široký jako světlo dne a světlo hvězd, ve středu tohoto kruhu rostl mohutný, kvetoucí strom, jenž všem dětem poskytoval ochranu jako matka a otec.

Ti, kteří stvořili svět takový, jaký je, stvořili všechny tvory proto, aby byli šťastní. Každá bytost, i ta sebemenší, je zde za určitým účelem. Má být šťastná a mít sílu obšťastňovat druhé. Podobně jako se na louce k sobě přátelsky naklání jednotlivá stébla trávy, měli bychom se chovat i my, protože ti, kteří stvořili takový svět, ho takovým chtěli mít.“

Na světě jsem přišel s tmavou kůží a cítím se v ní dobře. Mnozí mí bratři se narodili s bílou, černou nebo žlutou kůží. Nikdo se jich neptal, a tak je to správně. Rostou žluté růže, bílé růže a červené růže a každá je krásná. Doufám, že moje děti budou žít ve světě, kde spolu budou dobře vycházet a spolupracovat lidé všech barev, aniž by se většina snažila ostatní přetvořit dle své vůle.

Tatanga Manti

Když k nám přišli vaši předkové, uviděli žlutý kov, kterého u nás Aztéků byla spousta. Čemu my říkáme „pot slunce“, vy nazýváte zlato. Vytřeštili oči, skákali a výskali radostí. Chudáci, kteří nevěděli, že se zlato nedá jíst.

Pavouk, který přináší oheň

*Jak se had, puma a medvěd posmívali Pavoukovi,
který přináší oheň*

Starí lidé vyprávějí příběh, který se udál ještě před předky našich předků. Na Želvím ostrově bylo chladno, protože dosud nebyl oheň. Někteří bohové viděli bídu Lidí Země a poslali k nim část své síly, aby se proměnili v oheň.

Starí lidé dále vyprávějí, že z oblohy sjel na jeden starý strom uprostřed močálu blesk. Strom se rozhořel jasným plamenem, ale protože stál uprostřed močálu, nemohli se k němu Lidé Země přiblížit, aby si oheň odnesli.

„Bratře jestřábe, jak je to s tebou?“ zeptal se jeden z Lidí Země ptáka. „Mohl bys tam zaletět a donést kousek plamene?“

Jestřáb roztáhl křídla a vyletěl do koruny hořícího stromu. Tam se podíval do zhavých větví a jeho oči zčervenaly. Musel se proto vrátit k ostatním, aniž by oheň přinesl.

„Dovolte mi, abych to udělal já,“ řekl havran, roztáhl křídla a letěl k hořícímu stromu. Také jemu se celá věc

zdála velmi snadná. Čím více se blížil ke stromu, tím více žár spaloval jeho křídla, až úplně zčernala. Musel se proto vrátit, aniž by Lidem Země přinesl z plamene alespoň jiskřičku.

Také sova se pokusila o to, co se jejím bratrům nepodařilo. Ale ani ona nemohla pomoci. Štiplavý kouř, který ji donutil k návratu, způsobil, že se jí kolem očí vytvořily bílé kruhy, a ty jí zůstaly až dodnes.

„Opeření bratři,“ řekl had, „to je úkol pro mě. Poplavu tam.“ Jakmile však doplul na druhou stranu a pokusil se připlazit ke kmeni hořícího stromu, ucítil velký žár a začal se kroužit a křivit, jak to hadi dělají až do dnešního dne. Vrátil se, aniž by přinesl jediný hořící kus dřeva.

S velkými řečmi přišli i medvěd a puma, ale ani jejich činy nepřinesly velký úspěch.

„Dovolte mi, abych to udělal já,“ řekl pavouk. Tu se všichni rozesmáli, protože žádné velké zvíře si nedokázalo představit, jak by pavouk chtěl úkol splnit. Tu opřel pavouk své tělo o vítr, předal mu dlouhé vlákno, které vítr odvál až k hořícímu stromu. Na něm se zachytil kousek plamínku, který pavouk tím, že ho zase soukal zpět, přinesl pro sebe a ostatní bratry a sestry.

„Vysmívali jsme se ti,“ řekl medvěd, nejmoudřejší ze zvířat, „teď víme, že malí a slabí mohou být největší pomocí. Proto tě nazveme Pavouk, který přináší oheň, a nikdo se tvému jménu nesmí smát, dokud si nevyšlechne tento příběh.“

A proto jsme vám ho také vyprávěli.

Starí lidé nám vyprávějí, že když je tma a Lidé Země jsou unavení a usínají, probouzejí se duchovní energie a jejich všelijací tvorové a netvorové. Někteří z nich se promění ve sny. A podobně jako jsou dobré a špatné du-

chovní energie, jsou dobré i špatné sny. Špatné sny přinášejí nemoci, nebo jsou známkou zlých kouzel.

Starší lidé vyprávěli, jak se to dělá, aby nás zlé sny nemohly dosáhnout.

Mezi našimi předky byla jednou velmi nešťastná žena, která měla dítě, a to každou noc spolu s kojoty plakalo kvůli tomu, že mu ve spaní vyprávěli zlé příběhy. A protože už nevěděla, co dělat, poprosila o radu přadlenu. Přadlena byla o mnoho let starší než žena a byla velmi moudrá. Ze dřeva stromů rostoucích u vody vyrobila kruh, který nebyl větší než dětská hlavička. Potom se proměnila v pavouka a vnitřek kruhu křížem krážem propletla vlákem. Když byla se sítí hotova, vpletla do ní věci s velkou magickou mocí: kůži chřestýše, kořen kouzelné rostliny, barevný kámen, medvědí a buvolí chlup a ještě mnoho dalších věcí. „Vezmi si to a zavěs nad koříbku. Zlé sny už nad dítětem nebudou mít moc. Kruh zabrání tomu, aby nějaká špatná energie zachytila a posbírala všechny zlé síly a vloudila se do vašeho týpí a spolu s nocí potom zmizela. Ukaž sít svým bratrům a sestrám, uplete si je, ať zlé sny ztratí moc nad tvými bratry a sestrami.“ Žena se vrátila do vesnice a udělala, co jí přadlena poradila.

A to, co se naše předkyně od přadleny naučila, děláme až dodnes. Větév ulomenou ze stromu rostoucího u vody ohneme do tvaru kruhu a do sítě vytvořené z tenkých střívek vpleteme věci obsahující magickou sílu. Jsou to perly, chlup z pumy, medvědí tesák, mušle a kameny. Tento lapač snů zavěsíme nad místo, kde spáváme, nebo ho nosisme na těle. My Aztékové do sítě zaplétáme i péra, protože péra mají obzvlášť velkou magickou moc. V naší řeči se lapači snů řekne titlahuín, což znamená To, co mě uklidňuje.

*Můj dům je z per quetzala,
je červený a žlutý.
Můj dům je taky z mušle,
je červený, bílý a žlutý.
To, co bych měl teď opustit, je můj dům.
Žádná píseň nedokáže vyzpívat můj smutek.*
Aztécká píseň

*Oheň je pro nás posvátný
a také noc.
Otec Slunce je pro nás posvátný
a také matka Země,
Babička Luna je pro nás posvátná
a také voda, vítr a mraky.
Let bílého orla je pro nás posvátný
a také chřestýš.
Kojot je pro nás posvátný
a také malá kobylka.*
Aztécká píseň

Všimli jsme si, že u bílých existují lidé, kteří získali velmi mnoho, ale také lidé, kteří jsou velmi chudí. Dále jsme si všimli, že lidé s velkým majetkem pro své chudé bratry skoro nic nedělají. Tomu nerozumíme.

*Uvažte, velcí mužové,
vy orlové a jaguáři,
že i když jste z jadeitu,
i když jste ze zlata,
musíte lán taky
zpátky do místa chudých.*
Nezahualcōyotl

Zamilovaný kojot

*Jak se kojot zamiloval do sestry hvězdy a proč
bratr zajíc umí tak rychle pelášit*

V době před našimi předky byl kojot duchovním kojotem. Jak to u těchto bratrů bývá, spal, když byl na nebi otec Slunce, ale jakmile se objevila babička Luna, bratr kojot se probudil, aby vykonal svoji obchůzku. Ostatní bratři a sestry ho vídávali, jak sedí a s krkem nataženým směrem k nebi vyje své písně.

„Co je ti, že tak vyješ, bratře kojote?“ zeptala se želva, kterou hořekující zpěv probudil.

„Moje srdce bylo nakloněno jedné sestře, ale teď ho sžírání její odmítnutí,“ odpověděl kojot.

„To přece není důvod k tomu, abys musel celé hodiny svitu luny trávit vytím a skučením a bratry a sestry okrádat o spánek,“ řekla rozmrzele želva. „Bratře kojote, jdi za tou sestrou a udělej s ní, co se dělá, když se dva mají rádi.“ Celý hovor však vedl jen k tomu, že bratr kojot vyrážel z hrdla ještě hlasitější skučení a bédování, takže vzbudil i bratra zajíce. Zajíc se šel podívat, co se před jeho

pelechem děje. Právě přicházel, když bratr kojot smutně vyprávěl, jak došlo k tomu, že je tolik nešťastný.

Jednou bratr kojot seděl za svitu luny jako vždy v prérii a pozoroval hvězdy. Byla tam jedna hvězda, která byla krásnější než ostatní. Kojot se zamiloval do jejího lesku a třeptu, celou dobu svitu luny seděl a prosil, aby na své nebeské pouti sestoupila k němu dolů a vyslyšela jeho lásku. Ale nestalo se nic. Přepadl ho smutek a touha a každou hodinou svitu luny byl smutek hlubší a touha pronikavější.

„Myslel jsem si, že bratři kojoti nás všechny předčí svou chytrostí a znalostmi,“ řekl zajíc poté, co si příběh vyslechl až do konce. „Už dávno bych našel nějaké řešení.“

„Ty hlupáku, půjčil by sis havraní křídla, abys k ní zalétl? I pro orla by byl takový let do nebe nad jeho síly,“ odpověděl kojot s posměchem a ještě větším smutkem, takže jeho řeč připomínala vytí a nářek.

„Když jasně oznámíš, že souhlasíš s tím, aby nás bratry zajíce Velký duch obdálil schopností rychle běhat a klikovat, prozradím ti, jak se své milované sestře může přiblížit.“

Bratr kojot nepotřeboval dlouze přemýšlet a souhlasil. Želva byla označena jako svědek smlouvy, takže se novinku dozvěděli i bratr vítr a bratr medvěd, bratr strom a bratr orel.

„Tak mi rychle pověz, jak se ke své sestře mohu přiblížit,“ naléhal bratr kojot.

„Nebyl jsi příliš pozorný, k nebi jsi promlouval jen svým toužícím srdcem. Obrát svůj zrak od místa, kde ve výšinách létají bohové, a zaměř ho do dále, kde bdí sestry hory. Tam, za vrcholem nejvyšší hory, putuje každé ráno tvá milovaná sestra hvězda, aby si na své cestě po obloze odpočinula. Dokonce já sám jsem viděl, jak se před-

*Pozorovat lunu a slunce,
naslouchat šumění větru,
zaslechnout křik orla
– nejlepší a nejkrásnější
věci nestojí nic.*

ům, než se uložila ke spánku, na chvíli dotkla ramen velké sestry hory. Utíkej nahoru k ramenům hory, pospěš si, aby ses své milované sestry brzy dotkl."

A tak se bratr kojot vydal na cestu, jak nejrychleji mohl. Byla to dlouhá cesta. Poté co několikrát viděl lunu, stál konečně na ramenou hory, přesně na místě, kam sestra hvězda chodila na sklonku každé noci a dotýkala se velké sestry hory. Stál tam malátný a vyčerpaný, nechtěl usnout, protože se bál, že by svou milovanou sestru hvězdu mohl propášt.

Čekal, dokud se na nebi neobjevila. A protože si představil, jak už je blízko, zdála se mu ještě krásnější než dříve a jeho láska a touha byly ještě větší a silnější.

Dokonce se mu zdálo, že i v ní se probudila láska a touha, protože její šaty zářily třpytivými paprsky, a spolu s ostatními hvězdami tancovala po obloze a stále více se ke kojotovi přibližovala. Když se však bratr kojot domníval, že má sestru hvězdu na dosah a s jásotem k ní vyskočil, poznal, že tančí pořád ještě velmi vysoko na nebi.

Kojoti se ovšem tak brzy nevzdávají. Ani on se nevzdal a na milovanou hvězdu čekal noc co noc. Když však čekání nevedlo ke kýženému cíli, vrátil se zpět na místo, kde ho sestra želva a bratr zajíc uvítali slovy: „Bratře kojote, urazil jsi dlouhou a náročnou cestu, je to na tobě vidět," řekla želva.

„Zahrnula tě sestra hvězda jemností a láskou? Viděl jsem, že zářila jako oheň," řekl opovážlivě bratr zajíc. To byla pro kojotovo smutné srdce hrozná potupa, výsměch ho teď sžíral víc než cokoli jiného. Skočil po bratru zajíci, aby mu prokoušl vaz. Bratr zajíc však v době, kdy byl kojot pryč, nelenil a naučil se bleskurychle klíčkovat, a tak mu utekl. Od té doby, kdy se tato prastará událost odehrála, vidáme bratra kojota a bratra zajíce, jak se za svítu luny ženou préríí jako blesk, protože se to tak naučili od předků svých předků.

*Uctíváme orla,
uctíváme hada.
Náš duch létá vysoko jako jejich let,
ale naše srdce zůstává na zemi
jako hadí tělo.*

Často se nás ptají, co znamená magické místo. Na takovou otázku nedovedeme odpovědět. Nedokážeme ani říci, podle čeho magické místo poznáme, protože se jedná o znalosti nadpozemských světů, a to je slovy nesdělitelné. Neexistuje nástroj, jímž by se tyto síly daly změřit. Ale mezi námi žijí někteří velmi moudří lidé, kteří dokážou vnímat mocné síly a rozpoznat ona magická místa. Mluví s duchy a dozvědí se, kde se pod kůží matky Země nachází voda, aniž by ji viděli.

*Jsi zvědavý a chceš
slyšet o šamanech
Podívej se na sebe
vždyť magii
je i v tobě*

Dříve než postavíme chýše, přineseme jednomu z těchto mužů nebo jedné z těchto žen dárek, většinou tabák nebo šalvěj, a oni díky svým znalostem najdou správné místo. Přitom berou ohled na to, jaký má místo vztah k otci Slunci, k babičce Luně, a jaký má vztah ke hvězdě, která ohlašuje tmu.

Jsou to místa, kde se naši bratři stromy a tráva cítí velmi dobře a kde rádi rostou. Na těchto místech se také dobře spí. Jsou to místa, na nichž se člověk dokáže dobře soustředit při meditaci, místa, kde stavíme potní chýše, a z nichž skrze rovný sloup stoupá kouř dýmky k nebi. Jsou to i místa, o nichž nám vyprávěli už předkové, a která jsme našli poté, co jsme s nimi hovořili.

*Malý žlutý cvrček
na kořenech
tykve.
Skáče sem a tam a zpívá.*

*Malý žlutý cvrček
na kořenech
tykve.
Skáče sem a tam a zpívá.*

*Bratře cvrčku,
děkuji ti za píseň.*

Předci říkají: „Kruh je pro nás posvátný. Když tancujete, tancujete v kruhu, protože všechno se pohybuje v kruhu, všechno je kruh – naše matka Země i náš otec Slunce. Tancujte v kruhu, protože tím je uctíváte. Tancujte kolem bubny, který stojí podobně jako slunce uprostřed. Vypalujte pryskyřici, abyste tak místo očistili.“

Ale proč mluvím o tanci a tanečnicích? V naší řeči pro ně neexistuje žádné slovo. Říkáme *chilon kiza*, což znamená „pohyby k uctění matky Země“. Tanečnicům se u nás říká *chotín ti kiant*, Ten, který dělá pohyby k uctění matky Země.

Předkové říkají: „Kruh je pro nás posvátný. Když pořádáte shromáždění, shromažďujte se v kruhu, protože všechno se pohybuje v kruhu. V parní lázni sedáváme v kruhu, během shromáždění sedáváme v kruhu. Proto nemáme rádi ani školy bílých, ani jejich parlamenty. Sedí tam jeden za druhým, nemohou se dívat do tváří svých bratrů a sester. Vidí před sebou jen jejich hlavy a nevidí, když je někdo smutný a zklamáný, když má někdo radost a směje se.“

Je na čase povědět si o Hadovi čtyři. Pro vás bílé je Had čtyři normální chřestýš, naproti tomu podle nás je obdařen velkou moudrostí a věděním. Proto mu říkáme Nauikatl, což znamená Posvátný had. Na zádech má osmnáct čtverců, které symbolizují osmnáctkrát číslo čtyři. Čtyři je v naší kultuře mystické a magické číslo.

*Vy bílí bratři
jste se naučili ovládat
přírodu daleko dříve,
než jste se naučili
ovládat sami sebe.*

Čtyři jsou bratři světové strany, které představují čtyři barvy – červená je východ, kde vychází slunce, černá je západ, kde je noc, bílá je sever, kde bydlí bílí lidé, žlutá je jih, kde má slunce zářivě žlutou barvu.

Stranám říkáme nauiztalameyokan, „čtyři rohy vesmíru“.

Existují čtyři živly – voda, oheň, země, vítr. Bratři buvol, jelen, jaguár a medvěd stojí na čtyřech nohách. Lidé Země mají dvě nohy a dvě ruce, což je dohromady taky čtyři.

Nauikatl však s obrazem na zádech symbolizuje daleko více, protože čtverce jeho kůže obsahují třináctkrát čtyři šupiny. Dohromady padesát dva. Naši hvězdáři vypočítali, že přesně takové číslo představuje polovinu cyklu našeho kalendáře.

Nauikatl je tedy symbolem čísla čtyři. A když se stočí k odpočinku, tvoří jeho tělo kruh, náš nejsvětější symbol.

Nauikatl nám vypráví všechno svými šupinami, proto ho uctíváme. Magické předměty pomalováváme jeho vzorem, kameníci ho jako reliéf vytesávají do našich příbytků.

Když přišli bílí, mysleli si, že uctíváme dábla, protože podle jejich náboženství had představuje zlo.

Bez ženy by neexistoval muž. A bez muže by se nikdy nezrodila žena. Muž a žena jsou polovinami kruhu, které tvoří celek, kruh, až když jsou spolu. My indiáni nerozumíme náboženství, které tvrdí, že žena byla stvořena z muže, protože z koho by byl stvořen muž, když ne z ženy?

Nemluvte o pyramidách, když myslíte na místa, kde naši předkové konali obřady, kde naši léčitelé předváděli své umění léčit a kde naši hvězdáři pozorovali hvězdy.

Když se ptáte: „Jak tomu tedy máme říkat?“ odpovím: „Nazývejte to tak jako my, říkejte tomu teokalli. To v naší řeči znamená Stavba, kde vládne silná energie, nebo také Dům, v němž se zdržuje velká energie.“

*Do tváře matky Země vyjádíte
hluboké, nezdřavé jizvy,
když stavíte dálnice a silnice.
Matce Zemi stříháte vlasy,
když vypalujete buše.*

*hluboké, nezdřavé jizvy,
když stavíte dálnice a silnice.
Matce Zemi stříháte vlasy,
když vypalujete buše
a kácíte lesy.
Vaši železní ptáci
prořezávají nebe
a prší, když pršet nemá.
Z břicha matky vyrýváte rudu,
zimní jste otepili.
Nastal velký chaos,
ale nikdo neslyší, jak velmi se zlobí.*

*hluboké, nezdřavé jizvy,
když stavíte dálnice a silnice.
Matce Zemi stříháte vlasy,
když vypalujete buše
a kácíte lesy.
Vaši železní ptáci
prořezávají nebe
a prší, když pršet nemá.
Z břicha matky vyrýváte rudu,
zimní jste otepili.
Nastal velký chaos,
ale nikdo neslyší, jak velmi se zlobí.*

Jak přišli k moci hadi

Jak krysy sežraly zelené sestry a jak se užovky staly jejich strážci

Předkové vyprávějí: Stalo se to v době, kdy byla malá polní zvířata nenasytá. Sestry krysy a bratři králíci, a dokonce i malá sestra myš měli pořád obrovskou chuť k jídlu, takže sestře kukuřici kradli zrna, sestře řepě ohryzávali listy, sestře trávu okousávali kořínky.

Bohové, kteří v dobách před předky předků stvořili svět takový, jaký byl, si toho všimli a rozhodli se uspořádat

zavazet poradní, sestře trávu okousávali kořínky

Bohové, kteří v dobách před předky předků stvořili svět takový, jaký byl, si toho všimli a rozhodli se uspořádat poradní. Shromáždili se a sesedli do kruhu.

Byly přizváni i duchové myši, krysy a králíků, měli ho vořit a vysvětlit chování svých bratrů a sester. Jejich řeč byla krátká, slíbili, že se situace okamžitě zlepší, a zase zmizeli.

Ukázalo se, že polní zvířata dodržovala dohodu jen velmi krátký čas. Brzy to vypadalo, že zapomněla. Myš krysy a králíci byli nenažraní jako dříve. S velkou bolestí a velkým strachem zašli bratr strom, sestra řepa a sestra kukuřice k bohům, kteří stvořili v dobách před předky předků svět takový, jaký byl.

Dohodli se, že se ještě jednou sejdou na poradě. Shromáždili se a sesedli do kruhu. A protože seděli v kruhu, slova moudrosti proudila do středu a byla velmi silná:

„Nechceme nařídít, aby se krysy, myši a králíci zabíjeli, když jsme jednou rozhodli, že bratři a sestry mají být pro druhé bratry a sestrami. Musíme však chránit ty bratry a sestry, kteří nemají nohy, aby jim unikli, kteří nemají ploutve, aby jim uplavali, kteří nemají křídla, aby jim uletěli.“

Rada moudrých povolala hady. Přišli velcí i malí, šedí a černí hadi, hadi s různobarevnou kůží. Velkým byla dána moc škrtit, malí dostali moc zabíjet uštknutím.

„Jedněte mírně a od nynějška buďte strážci zelených sester. To jest kukuřice, lián, řepy a trávy, zelených sester, které rostou do výše, a zelených sester, které rostou při zemi. Obývejte větve stromů, schovávejte se pod listy.“

A tak užovky i zmije, které dostaly moc škrtit a zabíjet uštknutím, dělaly, co jim bylo uloženo. A svět byl opět takovým, jakým měl být. Hady je třeba uctívat, protože plní čestný úkol.

*Milotažící mouchy z bílého ohně,
malá zvířata, malé putující ohně!
Otláčejte své hvězdičky nad mým ložem,
vetkávejte malé hvězdy do mého spánku!
Pojď sem, malý tančící brouku,
pojď sem, malé zvířátko zářící nocí.
Daruj mi kouzelné světlo svého
jasného bílého plamene,
své malé hvězdné pochodně.*

Bílí říkají „moje“, kde my říkáme „naše“. Ohlížejí se na sebe tam, kde se my ohlížíme na své bratry. Naše dveře a srdce byly vždy otevřené, protože milujeme všechny

bratry a sestry a respektujeme je. Naše dějiny jsou plné příkladů, které vyprávějí, jak jsme vás v naší zemi přijali jako hosty.

Dvěmi vstoupil Kryštof Kolumbus a Hernando Cortez a později poutníci. Přivítali jsme vás dary a ukázali jsme vám, kde se dají lovit jeleni a chytat ryby. Hladovým námořníkům jsme dali najíst, naši medicínari léčili vaše nemoci. Pomáhali jsme, aby tyto lidé nemuseli umřít hladem, zimou a vyčerpáním. Dali jsme vám lék stromu života, který roste v našich lesích, kukuřici a brambory.

Vy jste však nechtěli být našimi bratry, přišli jste jako dobyvatelé. Ruku, kterou jsme vám nabídli, jste poplivali.

*Tři prsty na tebe míří,
když ukazuješ
na svého bratra.*

Stará přadlena a Hadí muž

*Jak zasvětila přadlena náčelníkova syna
do kultu hadů*

Předkové vyprávějí: Stalo se, že syn jednoho náčelníka usilovně přemýšlel nad tím, jaký je další osud vody, která tekla kolem jeho vesnice. Odkud přitéká a kam odteká. Seděl na břehu, jeho oči a myšlenky sledovaly řeku, která k němu bez ustání přitékala, ale pak tajemně zmizela mezi skalisky hor.

Ani jeho otec, náčelník, ani jeho matka, ani moudří lidé z vesnice, ani medicinman si nevěděli rady. Medicinman jen věděl, že se tato voda někde smísí s vodou jiné řeky a vytvoří novou řeku, která se spojí zase s jinou, a to se opakuje, dokud nedoteče až do místa, kde bude jen samá voda. Když to náčelníkův syn uslyšel, postavil si kánoe, protože chtěl navštívit místo, kde je jen samá voda.

Jednoho dne se po východu slunce vydal na cestu. S kolébajícími vlnami řeky zmizel mezi skalisky. Po dlouhé cestě konečně dorazil k místu, kde byla jen samá voda. Na ostrově tam žila přadlena, kterou host ze země hor překvapil, protože k její chatrči přicházeli lidé jen zřídka.

„Chci získat výměnou mušle a perly, o nichž mi vyprávěl medicinman,“ řekl přadleně.

„Protože jsi mi prozradil svůj plán, pomohu ti,“ odpovíděla stařena. „Je tady velká voda, která je plná perel a mušlí, avšak abys dostal, po čem toužíš, je potřeba ovládat moc kouzel.“

A dala cizinci kouzlo mající velkou moc. Potom se proměnila v pavouka, vlezla si do vlasů náčelníkova syna a postavila si tam malé skryté hnízdo.

„Kouzlo vysyp na vodu,“ pošeptala mu. A náčelníkův syn udělal, jak mu poradila. Najednou se objevila duha, která se jako most klenula nad vodou a dosahovala až k jednomu domu na ostrově.

„Půjdeme tam,“ řekla přadlena, „nelekní se, vchody stráží obrovský medvěd, vlk a chřestýš, ale s naším kouzlem nás poznají a jako svým hostům nám dovolí vejít.“

A tak se i stalo. Uvnitř chýše bylo shromáždění mlčících starých mužů. Když cizinec vstoupil, nikdo nepozvedl hlavu. Potom se však jeden starý mudrc vztyčil, napačil dýmku tabákem a dal hostovi na uvítanou.

„To je zkouška. Kouř musíš polykat, ale nesmíš při tom kašlat, ani se ti nesmí udělat mđlo,“ zašeptala přadlena. S pomocí její rady cizinec z hor ve zkoušce obstál.

Starci pokývali hlavou, což znamenalo, že cizí náčelníkův syn měl zvláštní moc a že na důkaz musí podstoupit ještě další zkoušky. Starci se proměnili v hady; některým byla dána moc škrtit, jiní ovládali moc zabíjet uštknutím. K nohám cizince se plazili malí i velcí, a další se dovnitř plazili šterbinami a žlábkou domu.

„Jednoho z nich si vyber a vlastníma rukama ho chyt,“ řekl starý náčelník, který se jako jediný neproměnil v hada.

Přadlena, která kouzlo znala, mu poradila, aby udělal, jak mu bylo řečeno, protože se jedná o další zkoušku. A tak se i stalo. Kouzelným práškem uklidnil drobnou barevnou užovku, která se proti němu se sykotem postavila, a vzal ji do ruky.

Nato se všichni hadi proměnili zpět v lidské postavy. Ale tam, kde předtím v kruhu seděli jen muži, bylo nyní také mnoho mladých krásných žen. Náčelníkův syn se od přadleny, která mu vlezla za ucho, dozvěděl, že se do chýše dostaly v přestrojení za hady. Mladé ženy přinesly bohatá jídla a dívka, kterou náčelníkův syn chytil do ruky jako hada, byla stále po jeho boku.

Zatímco seděli v kruhu a dělili jídlo, vypravoval náčelníkův syn o důvodu své cesty a o tom, že přišel získat výměnou mušle a perly. Hadí muži mu nabídli, aby u nich ještě nějakou dobu zůstal, protože žádaných věcí se pro něho najde jistě dostatek. Předtím si však k nim má sednout do kruhu a dozvědět se tajemství kultu hadů.

Přadlena, která se o těchto věcech nesměla nic dozvědět, již dávno opustila cizincovy vlasy a po duze se vydala na zpáteční cestu ke své chýši. Sotva došla domů, začali náčelníkova syna zasvěcovat. Celou noc poslouchal pokyny staršího náčelníka. Přes velkou únavu, která ho občas přepadla, soustředil svou pozornost, protože ho starci požádali, aby si zapamatoval všechny podrobnosti, aby po návratu domů mohl kult hadů zavést. Když se seznámil se všemi obřady, zařikáváním a mocí všech magických předmětů, dal mu ještě náčelník na cestu kukuříčná zrna a proti nočnímu chladu teplé přikrývky.

„Had, kterého jsi chytil, vzal na sebe podobu člověka. Půjde s tebou a bude tvou ženou. Nemluv s ní a nedívej se na ni dříve, než dojdeš domů, jinak by se k nám musela vrátit,“ řekl ještě stařec a oba je vyslal na cestu. Už ho více nespattřili.

Oba tedy šli celou dlouhou cestu do vesnice mlčky, aniž by na sebe pohlédli. Doma je přivítali s velkou radostí, protože se dozvěděli, že si náčelníkův syn dovedl nejen pěknou ženu, ale navíc se naučil i moudrosti hadů.

A tak všichni ve vesnici žili šťastně. Avšak poté, co spolu oba leželi, žena muži rodila jen samé chřestýše, a žádného člověka. Ostatní vesničané dostali obrovský strach a schovali se ve svých chýších. Hadí otec posbíral

všechny svoje chřestýši děti do sátku, z kterého udělal malé váček, a znovu se vydal na dalekou cestu k Hadím mužům, aby se o děti starali oni a dovedli je až do věku dospělosti. Vesnici opustil kolem západu slunce, jak to ještě dnes dělají hadí kněží našich bratrů Hopiů po hadím obřadu.

Dále se vypráví, že se po jeho návratu náčelníkův syn a jeho Hadí žena přestěhovali do jiné vesnice. Tam žena porodila i lidské děti. Díky své moudrosti a magickým schopnostem se stala matkou hadího kmene a dodnes ji uctívají bratři Hopiové.

Ha how v naší řeči znamená: **To, co říkám, nepochází ze mě, ale od našich předků.** Když můj bratr nebo já dokončíme svou řeč, vždycky nakonec řekneme ha how.

Pohádka o lásce a důvěře

Byli jednou dva lidé a ti se měli velmi rádi. Vzali se a nedokázali si představit, že by jeden bez druhého mohl žít. Jednoho dne se proto dohodli, že kdyby jeden z nich umřel, ať žena, nebo muž, druhý se svého života také vzdá a bude ho následovat, aby dokázal, jak silná byla jejich vzájemná láska.

A jejich život šel dál, žili spolu a se svými dětmi v míru a pokoji. Jednoho dne však muž dostal nápad, že vyzkouší svou ženu a zjistí, jak hodně ho miluje.

I poslal svého kamaráda, který s ním byl při sběru dřeva v lese, domů za svou ženou. Měl jí vzkázat, že na jejího muže spadl strom a zabil ho.

Když to žena uslyšela, bolestí jí málem puklo srdce, i vzpomněla si na svůj slib, vešla do prázdného domu a zabila se.

Když se její muž vrátil a našel ji, propukl v usedavý pláč. „Jak jsem byl hloupý! Nevěřil jsem, že moje žena slib dodrží.“

Její lásku vyzkoušel, ale přitom o ni přišel.

Muž byl velmi smutný, hořce plakal, jeho žena mu chyběla. Ale aby jí v její smrti následoval, k tomu mu chyběla odvaha.

Po čase mu však bylo nápadné, že je v jeho domě stále pořádek. Když se vrátil domů, bylo už o děti postaráno, byly po jídle a celé šťastné. Nerozuměl tomu. Když se jich ptal, proč mají takovou radost a kdo uklidil, vždy odpověděly: „Byla tady maminka a všechno udělala.“

Muž tomu však nechtěl uvěřit, přestože se tak dělo každý den a jejich odpověď byla pořád stejná. Schoval se tedy v domě, aby viděl, co se vlastně děje. A opravdu, objevila se jeho žena a byla tak krásná a vypadala tak přívětivě, že se nedokázal dále schovávat.

Vyšel a pověděl jí, jak velmi ji miluje, jak krásně září její oči, chtěl ji obejmout a políbit.

Žena odpověděla: „Ne, ne, prosím! Nedělej to, protože jsem mrtvá a nemohla bych se už nikdy vrátit, musela bych odejít navždy.“

Muž měl však svoji ženu tolik rád, že nepochopil, co tím míní, a stůj co stůj ji chtěl držet ve svém náručí. I objal ji.

Najednou držel jen kostru. A jeho žena se již nikdy více neukázala.

Nevíme, co máme, dokud to neztratíme.

Nikdy po nikom nesmíme žádat, co sami nejsme schopní dát.

Vděk světa

Jednou slyšela červenka v dáli smutnou píseň. Šla za zvukem a našla samičku kanára, jak visí na balkoně v kleci.

„Proč jsi tak smutná?“ ptá se červenka.

„Protože jsem tady zavřená,“ stěžuje si kanáří samička, „ale když mi pomůžeš, budu tvou přítelkyní.“

Červenka byla smutnou písní a krásou, s kterou ji kanáří samička zpívala, natolik dojatá, že se pokusila klec otevřít. Přitom si poranila zobák a krev jí potřísnila hrud. Nakonec se jí opravdu podařilo zajatkyňi osvobodit.

„Pojď, odleťme daleko, abychom mohly být spolu,“ zajásala červenka.

„Co prosím? Já vás neznám,“ odvětila kanáří samička.

„Vždyť jsi mi nabízela přátelství,“ řekla červenka.

„S někým, koho neznám, se nekamarádím,“ hrdě odpověděla kanáří samička a odletěla.

Červenka zůstala ze samého zklamání sedět jako omráčená. Tu přišel ptáček a zavřel ji do klece, kde od té chvíle zpívá krásně a smutně píseň.

Žádná pohádka o alkoholu

Byl jednou jeden muž, který velmi miloval svou ženu. Byl však silně nakloněn alkoholu a často pil, a pil pořád víc. Jeho žena mu řekla: „Přestaň s tím, tvůj syn a já tě máme rádi! Alkohol tě zahubí, ale dříve nás jím zahubíš ty!“

Její muž však na ni nedbal, jen zůfil a své ženě řekl: „Co mi máš co kázat, buď zticha!“ A začal svou ženu bít. Syn se strachy rozplakal. To muže rozzuřilo ještě víc, a tak udeřil i jeho.

Často býval tak opilý, že se sám za sebe dokonce styděl a chtěl s pitím přestat, protože svou ženu velmi miloval. Alkohol byl však silnější.

Jednoho dne jeho žena náhle zemřela. Řekli mu, že příčinou byla srdeční choroba. On však dobře věděl, že zemřela smutkem.

Aby zapomněl na žal, který mu smrt ženy způsobila, začal pít ještě víc. Mnoho lahví alkoholu, plně i prázdné,

se válelo po domě. Když byl opilý, vidával svou ženu a nahlas s ní rozmlouval.

Syn se vždy velmi divil a chtěl se svou maminkou taky mluvit. Ptal se: „Otče, kde je? Chtěl bych, aby mě objala a dala mi pusu, kde je?“

Opilý muž se na syna rozkřičel: „Copak ji nevidíš, ty hlupáku, tamhle stojí! Jdi za ní, aby tě políbila a objala!“

Alkohol problémy neřeší, právě naopak, zvelšňuje je a zhoršuje.

Dítě však svou matku nevidělo, nechápalo otce, cítilo jen zmatek, strach a smutek.

Když se jednoho dne muž vrátil z práce domů a chtěl znovu sáhnout po láhvi alkoholu, vidí svého syna ležet na zemi. Strčí do něho, tu dítě vyskočí, rozesměje se, začne cosi blábolit a jeho oči svítí jako dvě bludičky.

Otec se osopí: „Co tady děláš, zbláznil ses, mám ti dojít pro doktora?“

Potom si všimne, že je jeho láhev vypitá a dítě opilé. Začne na dítě rvát: „Ty jsi opilý, já ti ukážu, už nikdy to neuděláš, zabiju tě!“ Odepne si pásek, aby jím syna ztrestal.

Dítě přijde rychle ke smyslům a strachy začne křičet: „Otče, já jsem chtěl jen vidět maminku, tak jako ji vidíš ty, když piješ! Proč mě chceš bit jen proto, že vás mám oba rád?“

Muže jeho slova hluboce ranila. Pomyslel si: Zahubil jsem svou ženu a málem jsem zabil i svého syna. Svou ženu jsem miloval a miluji i svého syna. Přece nejsem špatný člověk. Už nebudu pít!

Muž se svého předsevzetí držel, a když ho někdo pozval na skleničku, odmítl a šel domů za synem, protože musel pořád myslet na to, že kvůli alkoholu zničil téměř vše, co mu bylo milé a drahé.

Spravedlivá

Jeden muž zabil a přichystal krocana, kterého si chtěl sníst v lese. Když začal jíst, zjevil se ďábel a řekl: „Jsem ďábel. Dej mi kousek svého krocana.“

Muž odpověděl: „Nedám, ani drobek.“

„Proč ne,“ rozzuřil se ďábel, „jsem ďábel, jsem všemohoucí!“

„To nejsi,“ odvětil muž, „bůh ti nedovolí udělat všechno, co si usmyslíš, ode mě nedostaneš nic.“

Ďábel odešel a muž pokračoval v jídle. Tu se zjevil bůh.

„Jsem bůh, všemohoucí, dej mi kousek svého krocana.“

Muž odpověděl rázným „ne“: „Ačkoli jsi bůh, nejednáš spravedlivě. Na tomto světě je příliš mnoho válek, nemocných a chudých lidí. Ode mě nedostaneš nic.“

Bůh odešel a muž jedl dál, dokud nepřišel další host – smrt.

Smrt se představila, požádala o kousek krocana a muž řekl: „Sedni si a posluž si, tobě dám. Jako jediná jsi spravedlivá, bereš si mladé i staré, chudé i bohaté, rolníky i panstvo. Sedni si a buď mým hostem!“

Tyran a trpaslík

Bylo kdysi jedno nádherné město, kterému se říkalo Tříkrát postavené. Po stavební stránce bylo jedinečné, ve městě stálo mnoho velkolepých paláců.

Městu v té době vládl náčelník, ale byl to tyran a lidé ho neměli rádi.

Žila tu i jedna moudrá žena, která se vyznala v léčitelství a bílé magii. Byla stará a žila sama, vždycky si však přála mít dítě.

Jednou, když v lese sbírala dřevo a med, se cítila velmi unavená. Sedla si na zem, aby si odpočinula, a usnula.

Když se probudila, leželo vedle ní malé dítě. Tak milé a líbezné stvoření nikdy předtím neviděla. Dítě na ni pohlédlo a obdařilo ji radostným úsměvem. Srdce staré ženy pookřálo. Vzala tedy krásného chlapce a odnesla si ho domů, kde se o něho starala, jako by to byl její vlastní syn.

Dítě však nevyrostlo, jak mělo, ale zůstalo trpaslíkem. Zároveň bylo chytré a nadané, a tak mu moudrá žena věnovala celou svou lásku a všechny své vědomosti.

O chlapci se dozvěděl náčelník, který takové dítě nemohl vystát, a hledal příležitost, jak ho vyhnat z města. Vyzval ho tedy na zápolení. Šlo o to poměřit své síly v inteligenci a učenosti, ve fantazii a vědomostech. Nejvyšším rozhodčím, který určuje, kdo má který úkol podstoupit, měl být tyran.

Když byl na řadě trpaslík, náčelník prohlásil: „Vždycky jsem slyšela, že jsi chytrý. Musíš to nyní dokázat, a když se ti to podaří, odměním tě. Když ale prohraješ, musíš opustit město. Do zítřka mi řekneš, kolik třešní do jedné jediné roste támhle na tom stromě. Třešně však nesmíš trhat ani se jich dotýkat.“

Strom byl velmi vysoký a byl obšpaný třešněmi. Jak mohl trpaslík takový úkol splnit? Druhý den zašel brzy ráno ke stromu a promluvil s mravenci a kolibříky, jak ho tomu naučila dobrá stařena, a poprosil je, aby mu pomohli plody spočítat.

Tyran pak svým sluhům přikázal otrhat a spočítat všechny třešně. Nemohl uvěřit svým uším, když mu trpaslík sdělil správný počet. Musel mu za to darovat plno nádherných věcí, lehké rohože a teplé deky, pěkná pera a barevné šaty protkávané zlatem a stříbrem. Po vítězství mohl být trpaslík spokojený, troufal si však ještě pokračovat. Další zkouška měla být obtížnější. Náčelník po něm požadoval: „Musíš mi za jednu noc postavit budovu vyšší než strom. Za to tě odměním jako náčelníka, v opačném případě budeš muset opustit město a nikdy se nebudeš smět vrátit.“

Ale trpaslík si opět našel přátele, kteří mu pomohli. Již o půlnoci stála nádherná budova vyšší než okolní stromy na místě. A tyran ho musel opět odměnit.

Trpaslík se zúčastnil i třetího kola soutěže, v němž ho chtěl náčelník zničit: „Na tvé hlavě roztluču kokosový ořech; když to přežiješ, bohatě se ti odměním.“

Zlo, které přejeme druhým, se snadno může obrátit proti nám samým.

„Dobrá,“ řekl trpaslík, „ale když ve zkoušce obstojím, podrobíš se stejné zkoušce i ty.“ Tyran souhlasil, protože už viděl soupeře mrtvého. I tentokrát pomohla trpaslíkovi bílou magií jeho nevlastní matka. Mávnutím kouzelného nože vyměnila kost na lebce za zlatou desku, aniž si toho kdokoli všiml.

Když následujícího rána náčelník udeřil na kokosový ořech, ořech praskl, a trpaslík se jen zasmál. Tyran však zemřel hned po první ráně. Trpaslík se pak stal náčelníkem a vypráví se, že stará žena a lid ve městě Tříkrát postaveném byli šťastní.

Život je klam

Před dvěma sty lety přišli do země Apačů Angličané. Náčelník našich severních bratrů brzy poznal, že běloši chtějí jen zlato a zemi. Apačové už žádné zlato neměli, ale pořád ještě vlastnili rozlehlou zemi, z níž si běloši stále více ukusovali jen pro sebe. Jednou řekl moudrý náčelník našich bratrů jednomu z nich: „Chceš-li vlastnit kus země, přijď k nám, dám ti tolik země, kolik budeš schopen přejít pěšky za jeden den. Čím dále doběhneš, tím větší pozemek dostaneš.“

„Ale to je skvělé,“ řekl bílý muž, „udělejme to tak!“

Domluvili se na určitý den. Běloch si na sepsání smlouvy přivedl advokáta. Jeden indián měl doprovázet běžce, aby viděl, kam až doběhl, aby vše proběhlo v náležitém pořádku. Běloch trénoval a běhal a běhal až do dne, který stanovili. Každým dnem byl rychlejší a silnější, každý den zdolával delší a delší trasu. Potom přišel velký den a moudrý náčelník spolu s našimi bratry se shromáždili na smluveném místě. Běloch tam byl samozřejmě již

pět minut před východem slunce, protože čím dřív vyběhne, tím více země získá. V deset hodin měl uběhnutých už mnoho mil a dobytý velký kus země. Ale nebyl s tím spokojen, chtěl ještě víc, vždyť na to měl ještě celý den. Indián, který s ním běžel, mu řekl: „Čím rychleji poběžíš, tím více země získáš!“

Odpoledne měl za sebou již více než padesát mil. Byl unavený a měl žízeň, bylo horko a bolely ho nohy, ale pořád neměl dost. Nikdy už podobnou šanci nedostane, vždyť to byl jen jeden den. A tak běžel ještě rychleji a večer měl zdoláno mnoho mil.

Byl na sebe hrdý a spokojený a pospíchal zpátky k náčelníkovi, aby mu podepsal, že tento velký pozemek patří jen jemu. Toto další vypětí však jeho srdce nevydrželo, zemřel na zpáteční cestě.

Když se to náčelník dozvěděl, řekl: „Chudák, chtěl mít sám pro sebe takový kus země! K čemu? Vždyť k tomu, aby byl pohřben, potřebuje jen jeden metr čtverečný.“

Kojotova matka

Jednou v naší zemi žila matka, která svého syna kojota ztratila v prérii a teď ho hledala. Každého zvířete, které potkala, se na něho ptala.

Nejprve potkala jelena.

„Bratře jelene, neviděl jsi náhodou mého syna? Před několika hodinami se mi ztratil.“

„Jak tvůj syn vypadá, sestro?“ zeptal se jelen a kojotova matka odpověděla: „Ach, je velmi krásný, jeho kůže se tak krásně leskne, má nádherný nos a zářivé oči, vypadá statně a má velmi silné nohy.“

„Ne, sestro, toho jsem neviděl.“

Kojotova matka pokračovala v hledání. Potkala hada a jaguára, ptala se opice a mnoha dalších zvířat. Vždy popsal urozený vzhled svého syna. Stejně začala, když potkala orla: „Mojí mládě je nejkrásnější na zemi, jeho oči září jako hvězdy, ale hlavně září jeho kůže.“

„To je ale štěstí,“ řekl s ulehčením orel, „protože pár údolí odsud jsem viděl malého kojota. Ale ten byl pršivý a hubený a odporný. A byl mrtvý.“

Tu začala kojotova matka hořce plakat a orel se jí ptá: „Proč pláčeš, sestro?“

„Protože je to můj syn.“

„Ale vždyť jsi říkala, že tvůj syn je krásný.“

„Ach,“ vzlykala kojotova matka, „copak, bratře orle, nevíš, že pro matku není žádné její dítě ošklivé?“

Jak vrána zachránila člověka

Před dávnými věky žil v Mexiku štír, který byl nejhrdější ze všech pavoukovitých živočichů. S nikým nemluvil, nikdo ho nikdy neviděl jíst, byl domýšlivý, jako by znal nějaké tajemství. Mnohá zvířata se pokoušela s ním promluvit, ale žádné neuspělo.

V době, kdy se tento příběh udál, uměla vrána velmi pěkně zpívat. Byla také velmi zvědavá a chtěla přijít na kloub tajemství, které štír přede všemi skrýval.

Začala tedy štíra hledat. Hledala dlouho, až ho nakonec objevila pod kamenem, kde bydlel. Sedla si na větev stromu, která rostla přímo nad kamenem, a začala prozpěvovat. Potom jakoby překvapená řekla: „Hej, bratře, proč jsi tak klidný? A proč jsi tak hubený? Měl bys jíst, jinak hlady zemřeš!“

Ale štír neodpověděl ani vráně. Ta se znovu dala do zpěvu a potom řekla: „Je mi tě tolik líto. Jsi tak vyzáblý, že se přes tebe dá skoro dívat.“

Tu štír slabým hláskem odpověděl: „Nemůžu jíst. Mám velký hlad, ale nesmím nic jíst a do něčeho píchat.“

„Ale proč? Vždyť potřebuješ jíst!“

Ale štír si opět zalezl pod svůj kámen a už neodpovídal.

I vrána je sestrou člověka.

Vrána si však něco předsevzala, a se svým zpěvem a otázkami byla natolik vytrvalá, až nakonec štír dodal: „Povím ti tajemství. Nesmíš ho ale nikomu prozradit. Musí to zůstat mezi námi.“

„No samozřejmě,“ uklidnila ho vrána.

„Tak poslouchej. Jsem nejlepší a nejbrdější štír, chtěl bych však být nejmocnějším ze všech. Proto budu ještě dlouho muset hladovět.“

Vrána čekala na tajemství.

„Když to vydržím,“ pokračoval štír, „budu mít ve svém ostnu tolik jedu, že dokážu zabít člověka jedním bodnutím.“

„Proč to chceš udělat, bratře?“

„Protože člověk je naším největším nepřítelem,“ řekl štír. „Když porazím největšího nepřítele, všechna zvířata budou vědět, že jsem nejmocnější ze všech.“

„Mohlo by to tak být,“ přemýšlela zvědavá vrána, „ale přesto nesmíme člověka zabíjet, protože naše matka Země je matkou i pro člověka. Raději něco sněz, abys z hladu nezemřel.“

Ale štír nejedl a zůstal věrný svému přesvědčení. Vrána z toho byla smutná. A protože měla dobré srdce a chtěla člověku pomoci, nakonec řekla: „Viš co, po našem dlouhém rozhovoru jsem rádně vyhladověla. Jsem přece jednou vrána a jím ráda štíry, ty nejlepší a největší. Jsi sice vyzábělý a průhledný, ale v nouzi, opravdu mě to mrzí, mi postačíš i ty.“

A sletěla z větve a dělala, že chce štíra sežrat. Štír byl tak vyděšený, že ji bodl.

Vrána dostala obrovské bolesti, křičela tak hlasitě, až se jí zlomil hlas. Od té doby už neumí zpívat. Ale ani štír už jedním bodnutím nedokáže zabít člověka, když přijde pomoc včas. To pro nás zařídila sestra vrána.

Pochlebování a ješitnost

Jeden rok bylo velké sucho. Nepršelo týdný a měsíce. Zem byla vyprahlá, semena v zemi usychala, klíčky zasychaly, rostliny byly jen nazelenalé a nebyly na nich žádné plody, protože ani v hloubce nenašly vláhu. Zvířata trpěla hladem a žízni, nemohla najít žádnou vodu, protože koryta vyschla, a tak mnoho z nich zemřelo. Mnozí viděli mraky, které však přešly, aniž by darovaly vláhu, a holá země žlutě žhnula. V koruně stromu seděl mezi usychajícími listy velký černý pták, který svíral v zobáku překrásný kus tortilly, jež ukořistil v jedné osadě. Lidé, protože se zmenšily zásoby kukuřice, také trpěli hladem, avšak když pekli *tlaxkalli*, kulaté kukuřičné placky, ještě pořád dávali trochu i svým bratrům zvířatům kolem svých chýší. A tam jednu z placek ukořistil i hladový pták. Pod stromem však seděl kojot, který ptáka viděl letět kolem, a měl taky obrovský hlad. Kojoti jsou velmi lstivá zvířata, proto se u nás často říká „ty starý kojote“, když je potřeba se před nějakým člověkem mít na pozoru.

Černý pták však seděl na stromě tak vysoko, že na něho kojot nemohl.

„Hej, bratře,“ zakřičel nahoru kojot, „hej, hej, hej, bratře, chci si tě poslechnout! Vyprávě mi, že máš nádherný hlas.“

„Cože?“ zakrákoral černý pták.

„Ano, všechna zvířata to říkají, hlavně králík mi vyprávěl, jak nádherně zpíváš. Rád bych si to taky poslechl!“

Černý pták tomu nemohl uvěřit!

Kojot pokračoval v pochlebování: „Škoda, že mi nechceš zazpívat, mohl bych vyprávět všem zvířatům, jak překrásně umíš zpívat...“

Kojot černému ptákovi stále pochleboval, ten napjatě poslouchal, až byl nakonec na svůj hlas tak hrdý, že otevřel zobák a z plna hrdla začal zpívat.

Přitom mu samozřejmě vypadla ze zobáku tortilla a spadla přímo před chřtán kojota, který ji okamžitě zhltnul. Olízl si pysky a spokojeně zakňučel: „Nevím, jestli umíš pěkně zpívat, ale s jistotou vím, že jsi hloupý.“

*Nezapomej
I ryba může umět
kvůli vlastní pus
Kdyby ji neotevřel
nespokla by háčel*

Vesnice a město

V jedné malé mexické vesnici žil velmi starý muž, kterého si všichni sousedi vážili. Požíval velké vážnosti nejen pro své stáří a přátelské chování, ale i pro své vědomosti a moudrost. Měl jemné bílé vlasy, pomalu se pohyboval, při chůzi si pomáhal holí. Ani jeho zuby už nebyly tak bílé a silné jako zuby mladých lidí. Hubené tělo zakrývalo poměrně opotřebované, ale vždy čisté a zalátané pončo.

Jednou měl problémy se svým pozemkem, který bylo třeba nahlásit na úřad města Mexika. Protože bylo město velmi daleko, nabídli se vesničané, že za něho tuto obtížnou cestu vykonají. Stařec však odmítl s vysvětlením: „O městě Mexiku jsem toho hodně slyšel. Lidé, kteří odtud přicházejí, říkají, že jsme prostoduši a nejsme moudří jako lidé z města. Pojedu do města sám. Děkuji vám.“

A vydal se na dlouhou a obtížnou cestu do města Mexika. Unavený dlouhou cestou došel pomalu k prostému

hotelu, o němž mu vyprávěli lidé z vesnice. Přišel k místu, kde si děti hrály s míčem, a těšil se z jejich zábavy.

Děti si podivného starce v ošuntělém ponču hned všimly a začaly se bavit tím, že napodobovaly jeho kulhavou chůzi, jak se opírá o hůl a přišlapuje si pončo, a jeden, který se chtěl obzvláště předvést, hodil starému muži míč přímo pod nohy. Stařec zakopl a upadl. Děti se pak kolem něho shromáždily a posmívaly se jeho hnědým zubům a hlubokým vráskám v obličeji.

Stařec se s námahou zvedl a řekl nejhlučnějšímu chlapci, který hodil míč, aby to slyšely všechny děti:

„Můj synu, tak, jako vypadáš ty, jsem taky kdysi vypadal. Tak, jak vypadám já, budeš taky jednou vypadat. Nic jsem vám neudělal. Jen se na vás dívám. Jen si vás prohlížím. Proč se mi vysmíváte? Proč mě zraňujete? Mohl bych být vaším pradědečkem. Jsem starý, přicházím z vesnice, ale ještě mám sílu, odvahu a vůli. Ale proč si nedokážete hrát v míru?“

Když potom stařec odcházel, smál se pro sebe tomu, jak si lidé myslí, že mezi vesnicí a městem je nějaký rozdíl.

Raději smrt než práci

V jedné malé mexické vesničce žil čtyřicetiletý muž, který byl celý život líný. Nikdy nepracoval, nic nesázal a nic nesklízel. Lidé z vesnice se k němu chovali přátelsky, stále mu pomáhali, aby nehladověl. Mnoho lidí mu radilo, že by přece jen bylo lepší, kdyby pracoval. Všichni mu to říkali – jeho matka a sestra, strýc, starosta vesnice, a dokonce i farář. Jemu se prostě nechtělo pracovat.

I když to byli lidé hodní, jednou jim začalo vadit, že pro takového líného člověka musejí pořád vařit, nosit mu věci a pracovat. A to všechno bez poděkování a sebe-menší naděje, že to jednou v budoucnu bude jinak.

Když toho konečně měli dost, řekli mu, že když se o sebe nechce postarat sám, musí se nechat zaživa pohřbit. A protože byl tak líný, bylo mu to jedno.

Všichni dali trochu peněz a koupili rakev. Potom se všichni z vesnice shromáždili, aby ho doprovodili na hřbitov. Sám ulehl do rakve. Naposledy se ho zeptali, jestli si to přece jenom nechce rozmyslet. Ale nebylo zbylí,

pracovat nechtěl. A tak se celý průvod s otevřenou rakví, v níž lenoch ležel, odebral na hřbitov.

Průvod potkal nejbohatší muž z vedlejší vesnice, a když uviděl rakev, květiny a věnce růží, ptal se, kdo zemřel.

„Nikdo,“ odpověděli, „ale jednoho budeme pohřbívat, protože nemá co k jídlu.“

„Zastavte se!“ řekl nejbohatší muž z vedlejší vesnice. „Rád mu pomohu. Nikdo nemá být pohřben proto, že nemá co k jídlu. Daruji mu dvacet pytlů kukuřice, aby mohl žít dál.“

Když to lenoch uslyšel, pomalu se v rakvi posadil a řekl: „Ta kukuřice, o které mluvíte, jsou to už zrna, anebo ještě palice?“

„Samozřejmě, že palice,“ odpověděl boháč.

„Brrr,“ zvolal lenoch, „už jenom to pomyslení drhnout zrna z palic je hrozné! A jak dlouho to trvá! To je pro mě příliš namáhavé.“

Pomalou ulehl zpátky do rakve a svým lidem řekl: „Na hřbitov. Chci být raději pohřben.“

Moctezumův zákon

Moctezuma Xocoyotzin byl náš devátý vládce. Vydal zákon, podle něhož se nesměly kácet zelené stromy, dokonce nebylo dovoleno ulomit ani jednu větev.

Jednou odpoledne byl Moctezuma na procházce. Cestou potkal chlapce, s kterým se mu povídalo tak dobře, že se ani nenadáli a nastala noc. Byla zima, Moctezuma mrznul, a tak řekl chlapci: „Přineseme dřevo na oheň, je mi velká zima.“

„Tady není žádné suché dřevo,“ odvětil chlapec.

„Tak ulom pár větví,“ nařídil vládce.

Když dítě odpovědělo, že větve jsou ještě zelené, odvětil: „Hlavně, že hoří.“

„Ale náš vládce Moctezuma to zakázal. Přírodu máme chránit, protože nám dává život,“ poučil ho chlapec.

„Žádné strachy, chlapče, já sám jsem Moctezuma!“

„Tak se tedy styď,“ pokáral ho chlapec. „Jak můžeš vydávat zákony, které sám nedodržuješ? Jak po nás můžeš chtít, abychom chránili přírodu, když to sám nedě-

láš? Myslíš si, že smíš zákon porušit jen proto, že jsi ho sám vyhlásil?“

Tu se Moctezuma Xocoyotzin zastyděl a přečkal chladnou noc, aniž by rozdělal oheň.

Následující den si vládce nechal chlapce zavolat a nařídil, že ho budou učit nejlepší učitelé, aby mu jednou mohl pomáhat vládnout. Moctezuma se poučil, že i vládce je pouhým žákem života.

Žít a nechat žít

Bylo nebylo, jednoho krásného dne v lese ve větvích zpívali ptáci, žáby kvákaly u rybníka, v trávě cvrkali cvrčci a chřestýš se plazil po lesní cestičce, aby se ohřál na slunci. Stočil se a trochu si zdříml. Bylo krásně.

Tu šel po cestě muž, uviděl spícího chřestýše a chtěl ho zabít. Vzal těžký kámen a právě v okamžiku, kdy mu ho chtěl hodit na hlavu, se chřestýš probudil.

„Bratře, proč mě chceš zabít, nic jsem ti neudělal!“

„Jsi jedovatý a musíš zemřít!“ zakřičel muž.

„Ale bratře, jsem sice jedovatý, ale nic ti nedělám. Ne-zabiju tě.“

„Ty a zabít mě,“ smál se muž. „Jsem člověk, mnohem větší a silnější než ty, a mám kámen, kterým tě zabiju.“

„Bratře, naposledy,“ řekl chřestýš, „ne ty mě, ale já tebe zabiju.“

„Nejsem bratrem nějakého hada!“ zakřičel člověk. „Ty zemřeš, a to hned!“ A znovu se sehnul pro kámen.

V tom okamžiku se chřestýš vzepjal a bleskurychle muže bodl do krku. Muž padl k zemi a umíraje slyší chřestýše, jak říká: „Kdybys mě, bratře, poslechl a nechtěl mě zabít, nic by se ti nestalo a ještě dlouho bys mohl žít.“

Chřestýš se potom na hřejivém slunci opět stočil do klubička a onoho krásného přívětivého dne v lese usnul.

Ometeotl a Istivý králík

Jednou měl bůh Ometeotl, který je počátkem a koncem, velké starosti s králíkem. Věčně tropil neplech a šířil neklid, lidi ani zvířata nenechal na pokoji a považoval se za největší bytost na zemi. Ometeotl si králíka nechal zavolat.

„Králíku, nechal jsem si tě zavolat, protože se prý považuješ za největšího na zemi. Je to pravda?“

„Je pravda, že jsem největší,“ řekl králík, „protože není nic, co bych nedokázal, nebo co by pro mě bylo příliš náročné. Řekni mi, co mám udělat, a já ti to dokážu.“

„Dobrá,“ řekl Ometeotl, „tak mi přines jednu kůži z jaguára, jednu z velké opice a jednu ze silného krokodýla.“

„Není nic snazšího,“ odvětil králík.

„Jdi a přines mi, co po tobě žádám,“ řekl vážně Ometeotl, protože nebylo dobré, aby si králík myslel, že těžké úkoly vyřeší snadno. A Ometeotl se opět věnoval důležitější věci. Králík věděl, kde loví silný, všem zvířatům nebezpečný jaguár, hned na to místo šel a začal si tam

stavět chýši. Netrvalo dlouho a jedním skokem se přičiřil jaguár.

„Sežeru tě!“ zařval.

„Okamžik, bratře. Dlouho jsem tě pozoroval a viděl jsem, jak se při lovu zvířat musíš namáhat. Proto chci pro tebe něco udělat. Tato chýše bude pastí, do níž budeš moci bez námahy polapit mnoho zvířat. Vběhnou dovnitř a už nebudou moci ven – jeleni, srny, malí medvědi, vypasení králíci.“

To ale není vůbec špatné, pomyslel si jaguár.

„Nemůžu to však udělat sám,“ vysvětloval králík, „musíš mi pomoci. Vytáhni, prosím tě, tuhle větev na střechu.“

Jaguár se při tom musel natáhnout a stoupnout si na zadní.

„Je to tak dobře?“ zeptal se.

„Velmi dobře,“ odpověděl králík a rychle mu pevnými liánami svázal zadní nohy.

„Dávej přece pozor,“ řval jaguár, „to jsou moje nohy.“

„Musíš to vydržet,“ řekl králík, „jinak by to tady dole nešlo.“ A vylezl nahoru a svázal mu i tlapy, jejichž drápy držely velkou větev. „Žádné strachy, vyjde to a hned toho budeš důkazem.“ Jaguár už byl bez šance. Králík vzal ostrý kámen, zabil ho a stáhl mu kůži.

Když se zvířata o jeho činu dozvěděla, dostala z něho strach, protože porazil jejich nejsilnějšího nepřítele a svou vychytralostí se velmi vychloubal. Králík se potom vydal na místo, kde žily velké opice. Ty hned utekly na stromy, vrískaly a házely po králíkovi ořechy, plody a větve.

Králík zůstal úplně klidný. Začal tlouct do bubínku, hluk najednou utichl, protože zvuk bubnu se opičí smečce líbil. Nakonec jedna velká opice slezla dolů a přiblížila se ke králíkovi.

„Hele, králíku, hraj dál, abych mohla tančit.“

Touha být příliš chytrý být nebezpečná

„Rád,“ řekl králík, „ale mohli bychom porazit tenhle dutý kmen, ten zní taky jako buben, ale daleko hlasitěji a mnohem lépe.“

„Dobrá,“ řekla opice, „ale rychle, protože chci tančit.“

Králík strom pomazal pryskyřicí, která dobře lepila, ale to opice nevěděla. Opici vysvětlil: „Strom jsem natřel proto, aby měl buben dobrý zvuk. Teď jsi na řadě ty. Poraz strom.“

„Není nic snazšího,“ řekla velká opice. Opřela se nohou o strom, ale ta se přilepila. Uděřila rukou do stromu, ale ta se také přilepila. Rozzuřila se a praštila i druhou nohou a rukou do stromu, dokonce chtěla zatřást i ocasem, nakonec byla rukama, nohama i ocasem nalepená na stromě a strašlivě vřeštěla.

Ostatní opice zděšeně utekly a králík vzal opět ostrý kámen, opici zabil a stáhl z ní kůži.

Když se o tom ostatní zvířata dozvěděla, dostala z vychytralého králíka, který se svým činem vychloubal, ještě větší strach.

Králík se vydal na cestu k řece, kde žili krokodýli. Jeden velký krokodýl ležel ve vodě na písku a podřimoval. Králík si před ním začal hrát s velkým kaučukovým míčem. Kaučukový míč byl dost těžký, ale skákal dobře a králík ho nechal skákat sem a tam a výborně se tím bavil.

Krokodýl ho chvíli pozoroval a potom se ho zeptal, co je to za hru.

„Velmi pěkná hra,“ odpověděl králík, „která baví všechny, kteří ji hrají.“

„Rád bych si s tebou zahrál,“ řekl krokodýl, „ale nemůžu z vody, protože bych ztratil hodně síly.“

„No,“ odpověděl králík, „tak to o tuhle zábavu přijdeš. A kromě toho každý králík ví, že se s krokodýly nemá hrát, protože je to příliš nebezpečné. Mohli byste nás sežrat.“

„Když s tebou budu hrát,“ odpověděl krokodýl, „neublížím ti. Samozřejmě, jen pokud vyhraji.“

„Vidíš,“ křičel králík, „to je pro mě příliš nebezpečné!“ A ještě chvíli si hrál s míčem.

„Chtěl bych si s tebou zahrát,“ řekl najednou krokodýl, „určitě ti nic neudělám. Vylezu z vody.“

Z vody krokodýl vylezl velmi rychle, na zemi se pohyboval už pomaleji. Králík mu opatrně házel velký míč a krokodýl mu ho ocasem nadšeně vracel zpátky. Potom králík najednou hodil míč příliš silně a trefil krokodýla do hlavy.

„Dávej pozor!“ zařval krokodýl. „Kdybys mě praštil do čenichu, mohl bych zemřít!“

Králík se dozvěděl, kde je krokodýlovo slabé místo, a než se krokodýl uklidnil, hrál velmi jemně.

Najednou ho ale velký, těžký míč praštil vší silou do špičky čenichu a krokodýl byl rázem mrtev.

Králík mu stáhl kůži, přidal kůži z jaguára a opice a vydal se na cestu k Ometeotlovi.

Ometeotl byl velmi překvapený, že se chytrému králíkovi podařilo porazit jaguára, velkou opici a silného krokodýla.

„Vždyť jsem ti říkal,“ vysvětloval králík, „že přelstít jakékoli zvíře je pro mě maličkostí. Dodržel jsem slovo, a teď od tebe chci, abys mě udělal větším, protože jsem největší ze všech a zasloužím si to.“

Ometeotlovi bylo nyní jasné, jak je svou vychytralostí králík nebezpečný, a řekl: „Když už jako tak malý jsi tolik nebezpečný, jak hrozný bys byl, kdybys byl ještě navíc velký. Zvířata ti věřila, ale ty jsi je chtěl jenom přehytračit. To pro tento svět není dobré.“

A Ometeotl chytil vychytralého králíka za uši a hodil ho do vesmíru za babičkou Lunou. Když se dobře podíváte, můžete ho tam vidět – ve vězení ze světla.

O velkých a malých zvířatech

Byl jednou jeden jaguár, obzvláště velký a pěkný jaguár, který věřil, že je nejmocnější ze všech zvířat. Majestátnými kroky a mocnými skoky se pohyboval pralesem a nedbal na to, kam jeho noha šlápla. Proč taky, byl přece největším.

Jednou v pralese zaslechl slabý hlásek.

„Hej, haló, ty tam nahoře, podívej se přece sem!“

Jaguár pátral, odkud se hlas bere, a tu si všiml malinkatého cvrčka, který seděl na jeho levé tlapě a díval se na něho.

„Co po mně, malický, chceš?“

„Dávej, prosím, příště pozor, kam šlapeš,“ řekl cvrček, „málem jsi mě svojí tlapou zašlápl!“

„To je mi ale k smíchu,“ zařval jaguár, „ty, takový precek, mi budeš říkat, co mám dělat!“

„Jen tě prosím, abys dával pozor, nic víc,“ řekl cvrček, kterého jaguárův řev vůbec neděsil. To jaguára opravdu rozzuřilo.

„Ty drzý skrčku,“ zařval jaguár ještě hlasitěji, „na místě tě rozšlápnu!“

„Stůj,“ cvrčkův hlas byl teď úplně jasný. „vyhlašuji ti tedy válku! Ukážu ti, že my malí nejsme zas tak slabí, jak si myslíš.“

Jaguár div smíchy nepukl a jeho svaly pod nablýskanou kůží jen hrály. „Ty, takový přívavý cvrček, se mnou chceš bojovat?! Nevidíš, jak jsem silný a mocný?“

„Jsi jako ostatní velká zvířata. Jenom proto, že jste velcí, považujete se za něco lepšího. Ale my jsme vám rovni, i když jsme malí, a taky vám to dokážeme. Svoje všechna velká zvířata a já zase svolám všechna malá zvířata a potom rozhodneme náš spor. Uvidíme, kdo vyhraje.“

Jaguár se rozesmál ještě hlasitěji, ale s návrhem souhlasil, protože potom by velká zvířata mohla s těmi malými trapiči konečně nastolit pořádek. Dohodli se, že souboj vyhlásí pozítří.

Jaguár svolal pumy a medvědy, opice a hroznýše a všechna velká lesní zvířata, cvrček zase zavolal moskyty a včely, škorpióny a tarantule, vosy a mravence – byl to nesčetný zástup malých lesních zvířat. A postavili se proti sobě. Válka netrvala dlouho.

Jaguár a puma nebyli schopni se ubránit před útoky rychlých moskytů a včel, medvědům proti škorpiónům a mravencům nepomohly ani jejich tlapy, opice utekly před tarantulemi na stromy, kde je popíchaly vosy, všechna velká a namyšlená zvířata nakonec s nářkem uprchla pryč.

Malá zvířata však výskala a křičela za nimi: „Tak jste to viděli! Malí jsou stejně tak hrdí jako velcí, všechna zvířata mají stejná práva na život a ohleduplnost.“

Člověče, zastav se!

Civilizovaný člověče, zastav se na chvíli a zamysli se.
Proč chodíš tak rychle, ani se neohlédneš,
s výrazem lhostejnosti
a neštěstí ve tváři?
Podívej se za sebe a uvidíš, co jsi zničil:
všechny vyspělé kultury, průzračné řeky, jemné, krásné
květiny,
ptačí hnízda jsi rozšlapal. Všechno jsi zabil.
Dokonce svého vlastního bratra a svou vlastní matku.
Člověče, který jsi stejný jako já –
zabíjíš ji násilím.
Často stojíš ve stínu nebo tmě
a bez rozmyslu útočíš!
Snad později budeš prosit o odpuštění,
ale zkázu jsi způsobil již nyní ty.
Naše země potřebuje a prosí, abys na ni nezapomínal,
abys ji dále svou ignorancí a hloupostí nezabíjel.
Zvířata z pralesa, mořské ryby,

želvy, velryby, všichni se tě ptají:
„Proč nás nenecháš na pokoji?“
Svému bratru indiánovi jsi ukradl
obřadní poklady z různých kovů, hlavně ze zlata,
které nikdy nebudeš jíst.
Zničil jsi jeho dějiny a kulturu – násilím jsi je rozšlapal.
Vždy, když rychle jdeš, vypadá to,
jako by tvá chodidla rozšlapávala semena míru,
tolerance, harmonie, svobody a lásky.
Dokonce ani zdraví a to, kým jsi,
není pro tebe důležité.
Chceš, civilizovaný člověče,
zničit sám sebe?
Abys přišel do neznámého ráje?
Tak se tedy zabij!
Ale nás nech žít, protože my jsme žili
v ráji a byli jsme spokojeni –
dokud jsi nepřišel ty.
Jsme tví přátelé?
Kde je tvá láska?
Kde je porozumění?
Odkud se bere tvůj hlad?
Kde je tvoje vlastní kultura?
Dnešek, který žiješ, využij k tvoření nového,
aby tvoje budoucnost, kterou si buduješ,
nebyla naplněna sebestílostí.
Neboť nikdo neví, co má,
dokud to neztratí.

Aluxi

V jižním Mexiku, kde žijí Mayové, bývají často v jeskyních malby, které zobrazují malé lidi s hnědou pletí. Mayové jim říkají Aluxi a věří, že ještě dnes žijí. Příběhy o Aluxích mají kořeny v pravěku a zasahují až do naší doby.

Aluxi dbají na to, aby se sadba vydařila a přinesla bohatou žeň – kukuřici, dýně, brambory, čili, patáty, všechno, co v jejich zemi roste, protože Aluxi rádi jedí, obzvláště to, co jim připraví „velcí“ lidé.

Aluxi jsou milé a přátelské bytosti, ale když jim lidé nedají najíst, jsou nevrlí a mstí se. Sadba se nevydaří, ptáci vyzobou semena, larvy a červi zničí klíčky rostlin.

Pokud si lidé na Aluxi několik let nevzpomenou, může to mít neblahé následky, protože v zemi pak nerostou ani burské ořechy, keře nenesou kávová ani kakaová zrna, nedaří se papajám ani banánům, stromy nedávají kaučuk.

K Aluxi je potřeba být pozorný.

Až do dnešní doby se proto pořádá obřad, který se jmenuje Matan-kol, Dávání jídla.

Obřad se koná dvakrát do roka, v březnu a v září, protože v představách Mayů a Aztéků má všechno svůj protipól, podobně jako jsou věčným protipólem muž a žena.

Během konání obřadu se všichni lidé z vesnice shromáždí, aby se dosyta najedli. Každý si přinese misku na jídlo. Jídlo tvoří kukuřice; ta je nejdůležitější rostlinou, a jen mužům je dovoleno ji připravit, protože kukuřice představuje mužský princip...

Jiné příběhy vyprávějí, že si Aluxi vždycky vyhrabou pod zemí tunel, aby se mohli nepozorovaně pohybovat. Dokonce si pod zemí budují i města. I když tam není žádné světlo, mají Aluxi tak dobré oči, že podobně jako některá zvířata vidí i ve tmě.

Dnes, jak tvrdí naši bratři Mayové, se Aluxi lidí bojí a vyhýbají se jim; navíc je stále méně těch, kteří slaví Matan-kol a během žně pro Aluxi připravují dary. Většina lidí totiž neví, že Aluxi chrání jejich pole a rostliny. Ale i když Aluxi nejsou vidět, neznamená to přece, že neexistují.

Starý trám

Byl jednou jeden bohatý muž, který velmi miloval svého jediného syna a plnil mu všechna přání. Když chlapec vyrostl, skoro vůbec se neučil, nemusel pracovat, rozhazoval peníze a nestaral se o budoucnost, protože měl vidinu bohatého dědictví.

Otec syna stále napomínal, aby nebyl tak rozhazovačný. Dělal si o něho velké starosti. Ale stále chlapci peníze dával, i když je syn vždycky všechny utratil.

Když byl stařec na smrtelné posteli, zavolał si k sobě syna: „Zemřu, synu, a ty budeš sám. Mám tě velmi rád a mám jen jediné přání – přestaň rozhazovat peníze, abych mohl v klidu zemřít.“

„Mám tě, otče, velmi rád,“ řekl syn, „ale musíš pochopit, že peníze jsou jen k tomu, aby se díky nim člověku pohodlně žilo. Nemůžu ti nic slíbit.“

Zarmoucený otec odpověděl: „Vážím si tě, synu, ale chci tě ušetřit starostí. Jednou přijde doba, kdy utratíš všechno mé jmění a kdy tě všichni přátelé opustí. Budeš

na pokraji zoufalství a nebudeš vidět východisko. Říkám ti otevřeně, co vidím. Budeš se chtít oběsit. Pokud to uděláš, udělej to v tomto domě na tomto trámu nad nohama mé postele.“

Syn si jen pomyslel, že se starý muž asi zbláznil, a slíbil mu to, aby už mohl odejít. Toho večera otec zemřel.

Stalo se, jak otec předpověděl. Syn promarnil celé dědictví s lehkomyšlnými přáteli nebo ženami a najednou byl chudý a zadlužený a neměl nikoho, kdo by ho podpořil nebo utěšil, a neviděl žádné východisko.

Postavil se na židli pod starý trám, jeden konec provazu přivázal na trám, druhý konec si uvázal kolem krku a odkopl židli pod sebou.

Ale nezemřel. Starý trám se zlomil, spadl na zem a z trámu se sesypalo obrovské množství zlata, které tam jeho otec schoval.

Znal svého syna a miloval ho.

Mnoho přátel potom najednou stálo u jeho dveří. Ale syn pamatoval na otcovu moudrost a poslal je pryč. Začal pracovat a našel si jiné přátele.

Spánek dítěte

Jednoho rána vstala žena ještě před rozedněním. Ráda by se otočila na druhý bok, zavřela oči a ještě na chvíli usnula. Ale musela vstát a dát se do práce, nakrmit zvířata, obdělat pole a zaopatřit domácnost.

Její dítě ještě spalo, políbila ho a vydala se na cestu.

Domů se vracela až pozdě večer a byla vždy velmi unavená. Dítě si hrálo jako každý den, něco rozbilo jako každý den, něco trochu ušpinilo; a jako každý den bylo potřeba ještě uklidit v domě. Jako každý den.

Ale jednoho dne se toho příliš mnoho ušpinilo a příliš mnoho pokazilo a ona zas jenom pracovala a dítě si celý den hrálo. Byla velmi unavená a rozzlobená. Řekla: „Tak to dál nejde. Zítra vstaneš se mnou. Půjdeš se mnou na trh. Připravíš se mnou krmení pro zvířata a nasbíráš dříví na podpal. Připravíme spolu jídlo a ty mi pomůžeš. Není spravedlivé, že si jenom hraješ a já jenom pracuji. Jdi teď do postele, abys mohl se mnou zítra vstát.“

Oba šli spát. Dítě bylo vzteklé a vzpurné, protože nedokázalo všechno pochopit, ale odešlo s matkou spát.

Dalšího rána matka zase brzy vstala, chtěla probudit dítě, které jí mělo pomoci, a začít pracovat.

Když ho chtěla vzbudit, pozorně se na ně podívala. Spalo tak klidně a bylo tak krásné a milé a spokojené!

Tiše si pro sebe řekla: „A tento spánek mám rušit? To nechci. Spi, můj synu, hraj si, uživej svého dětství, směj se, i když něco rozbiješ. Jsem tvoje matka a mám tě ráda.“

Jemně své dítě políbila a dala se do práce, která na ni jako každý den čekala.

Tanec srnců

Na severu Mexika žil kmen Yakiů. Podobně jako Pamové, Pimové, Apačové, Komančové, Pueblané, Corové, Mayové, Seriové a mnoho dalších patřili k národu Aztéků, Nahuů. Srnec je v naší kultuře posvátný, protože nás živí. Ale uctíváme i jiná zvířata – kolibříka, orla nebo ptáka quetzala, jehož zelená barva nám slibuje plodnost a jeho čtyři ocasní péra, dvě krátká a dvě dlouhá, pro nás představují protipól přírody a moudrosti. Proto se jen velmi málo lidí smí zdobit quetzalovými péry.

Naši bratři Yakiové dodnes tančí jeden starý tanec zasvěcený srncům, kteří je živí, a prosí je v něm o to, aby jim odpustili, že je musejí zabít. Tento obřad se koná vždy před lovem a věže se k němu následující příběh.

Jednou, když šli lovci do hor lovit srnce, museli dlouho hledat, než jeden z nich narazil na čerstvou stopu. Vítr mu pomohl sledovat srnčí pach. A najednou stál lovec v údolíčku a před sebou viděl srnce tak krásného a hrdého,

půvabného a důstojného, že zcela očarován ho dokázal jen pozorovat.

A jako by srnec přesně věděl, že ho lovec pozoruje, stalo se, že pokynul hlavou a vyjádřil tak svůj dík, že ho muž ušetřil, a beze stopy zmizel.

Lovec se vrátil ke svým druhům a vyprávěl jim, co viděl. Potom zanechali lov a vrátili se zpátky do vesnice.

Ve vesnici byli lidé zarmoucení, že lovci nepřinesli žádnou kořist. Lovec, který srnce sledoval a nezabil, navrhl svým bratrům, kterým příhodu vypravoval, že mužům a ženám kmene hrou předvede, co se stalo.

Jeden muž tloukl jemně do bubnu, což představovalo tlukot srdce přírody. Dva další předváděli lovce, kteří marně hledají zvěř. Čtvrtý tancem představoval, jak našel stopy srnce, a další hrou na malou flétnu napodoboval vítr, který lovci přinesl jeho pach.

Lovec, který srnce našel, však nyní sám srnce představoval. Pohyboval se a skákal tak půvabně jako on, napodoboval, jak srnec naslouchal a potom pokynutím hlavou poděkoval za to, že ho lovec nezabil. Všichni příslušníci kmene se tehdy shodli, že bylo správné srnce nechat naživu. Ale věděli, že budou muset srnce nadále lovit, aby se uživilí a sami zůstali naživu. Proto rozhodli, že před každým lovem jako výraz vděčnosti a prosbu o prominutí zatančí tanec srnců.

Dva muži hrají na buben, třetí na flétnu, dva další představují lovce a šestý srnce. A jeden z bubenků zpívá: „Bratře srnče, odpust. Musíme tě zabít, abychom měli jídlo. Ale až zemřeme a vrátíme se do země, přijdeme – jako tráva, jako rostliny a jako plody – aby se tvoji potomci námi posilnili.“

Nehuan ni tehuan

Nehuan ni tehuan – tehuan ni nehuan!

V naší řeči je to okřídlené úsloví. Znamená: „Já jsem ty a ty jsi já“ a znamená, že se lidé mají navzájem ctít a respektovat a nemají si ubližovat, protože jinak se jim zlo, které způsobili, jednou vrátí zpět. To se musel naučit i zajíc, který v našich legendách vystupuje jako velmi samolibé zvíře.

A stalo se to takto: Jednou se zajíc rozhodl, že zbohatne. Ale jak? Pracovat se mu nechťelo, a tak se musel velmi mnoho namáhat přemýšlením. Ve chvíli, kdy kolem prošel šváb a pozdravil ho, něco zajíce napadlo.

„Hej, ty tam, strašně moc potřebuji deset pesos. Jsem rolník a příští rok budu mít bohatou úrodu kukuřice, ale teď mi chybí trochu obilí na setbu. Když mi teď dáš deset pesos, dostaneš za to po mé sklizni celou jednu tunu kukuřice.“

Šváb si pomyslel, že je to dobrý obchod, dal zajíci deset pesos a šel svou cestou. To bylo jednoduché, pomyslel si zajíc a šel za kohoutem.

„Dobrý den, můj milý kohoute! Jsem rolník a nutně potřebuji deset pesos, protože chci vysázet hodně kukuřice, abych měl příští rok bohatou úrodu. Když mi teď dáš deset pesos, vrátím ti za ně celou jednu tunu kukuřice!“

I kohoutovi připadal tento obchod dobrý a dal zajíci peníze.

*Co se slíbí,
musí se dodržet.*

Jak jednoduché, pomyslel si zajíc a zašel za kojotem a vyprávěl mu stejnou historku. Taky kojot mu dal deset pesos.

Dokonce i chytrého kojota jsem přesvědčil, radoval se zajíc, a byl už docela namyšlený. Za chvíli potkal jaguára.

„Co tady děláš, zajíci?“ zeptal se jaguár a hladově se po něm podíval.

„Hledám někoho, kdo by mi dal deset pesos, abych mohl vypěstovat hodně kukuřice. Příští rok mu potom zaplatím jednou tunou kukuřice.“

Jaguárovi přišlo, že by se mu mohla docela hodit.

„Dobrá, dám ti deset pesos. Ale nezapomeň mi vrátit tu tunu kukuřice!“

„Nezapomenu, samozřejmě, že ne,“ ujišťoval zajíc a pe-lášíl rychle pryč.

Na břehu řeky narazil na lovce a zajíce se zmocnil pocit velikášství.

„Lovče, mám pro tebe dobrý obchod!“

„Jaký obchod?“ zeptal se lovec a zamířil zbraní na zajíce.

„Nestřílej, udělám pro tebe něco dobrého,“ řekl zajíc. „Když mi dáš deset pesos, dostaneš příští rok ode mě jednu tunu kukuřice. Každý ti tady řekne, kolik kukuřice vypěstují.“

Lovec došel k závěru, že se jedná o dobrý obchod, a už měl vypočítaný i vlastní zisk.

„Dobrá, dám ti deset pesos. Ale nezapomeň mi včas připravit jednu tunu kukuřice, jinak poznáš, kdo jsem!“

„Žádné strachy, co slíbím, splním,“ odpověděl zajíc.

Byl se sebou velmi spokojený. Padesát pesos bylo tehdy mnoho peněz a zajíc se teď cítil opravdovým bohatcem. Samozřejmě že nemyslel na to, aby si zajistil pole, protože teď měl peníze a nepotřeboval pracovat.

*Zlo se snadno obrací
proti tomu,
kdo ho sám způsobil.*

A tak přešel rok, počasi bylo velmi pěkné, kukuřici se všude výborně dařilo a po žních stodoly jen

přetékaly. Ale nikdo z věřitelů neslyšel nic o zajíci.

Vydali se k němu šváb, kohout, kojot, jaguár a lovec a požadovali slíbenou tunu kukuřice. Zajíc je všechny odkázal na jeden určitý den, během něhož si má každý v dohodnutou dobu u něho vyzvednout kukuřici.

Nejprve se objevil šváb. „Kde je moje kukuřice?“ „Dobry den, posad se přece, hned... Ach, tam už přichází kohout, to je ale hloupé. Rychle si vlez pod bednu, jinak tě ještě sežere!“

Vystrašený šváb si okamžitě vlezl pod bednu a dovnitř hrdě napochodoval kohout.

„Kde je moje kukuřice?“

„Dobry den,“ řekl zajíc, „hned ti pro ni dojdou. Snad by sis dal malé pohoštění – pod bednou je šváb a vypadá dost chutně.“

Kohout se sehnul pro švába a sezobnul ho. Poděkoval zajíci za dobrý tip a pokračoval: „Ale teď moji kukuřici!“

„Už je na cestě,“ řekl zajíc, „ach, tamhle přichází kojot, nejstrašnější nepřítel, to je ale hloupé. Vyleť na střechu, jinak tě ještě sežere!“

Vystrašený kohout okamžitě vyletěl na střechu, a už tu byl kojot.

„Kde je moje kukuřice?“

„Dobry den,“ řekl zajíc, „hned ti pro ni dojdou. Jen tak mimochodem, na střeše se schoval chutný kohout, možná by sis dal?“

Kojot vyskočil na střechu, sežral kohouta, poděkoval zajíci a pokračoval: „Ale teď moji kukuřici!“

„S radostí,“ řekl zajíc a podíval se ven, „ach, tamhle přichází jaguár. Rychle si vlez pod postel, jinak tě sežere!“

Vystrašený kojot se okamžitě schoval pod postel. Jaguár se vracel z namáhavé cesty a vešel unaveným krokem do chatrče.

*Nehuani ni tehuani
– tehuani ni nehuani!*

„Kde je moje kukuřice?“

„Dobry den,“ řekl zajíc, „hned ti pro ni dojdou, vypadáš hladově. Pod postelí leží kojot, můžeš se posilnit.“

Jaguár sežral kojota, poděkoval a řekl, že si chce trochu odpočinout: „Mezitím mi přineseš kukuřici!“

„Ale samozřejmě,“ řekl zajíc a jaguár usnul.

Mezitím se před chatrčí objevil lovec a dožadoval se kukuřice.

„Dobry den,“ řekl zajíc, „uvnitř leží jaguár, možná se ti bude líbit jeho kůže.“

Lovec vešel do chatrče, zastřelil jaguára, stáhl z něho kůži, poděkoval a dožadoval se: „A teď moji kukuřici!“

„Hned pro ni dojdou,“ řekl zajíc a chtěl odejít. Ale lovec ho chytil za uši: „Jedno po druhém. Ještě si vezmu maso z jaguára.“ A rozpáral jaguárovi břicho a našel kojota, v něm kohouta a v kohoutovi švába. Tu lovec pochopil, co se stalo – že zajíc všechny obelhal a žádnou kukuřici nevypěstoval. A tak zabil zajíce a vzal ho domů pro svou rodinu na pečičku.

„Dobrá, dám ti deset pesos. Ale nezapomeň mi včas připravit jednu tunu kukuřice, jinak poznáš, kdo jsem!“

„Žádné strachy, co slíbím, splním,“ odpověděl zajíc. Byl se sebou velmi spokojený. Padesát pesos bylo tehdy mnoho peněz a zajíc se teď cítil opravdovým boháčem. Samozřejmě že nemyslel na to, aby si zajistil pole, protože teď měl peníze a nepotřeboval pracovat.

*Zlo se snadno obrací
proti tomu,
kdo ho sám způsobil.*

A tak přešel rok, počasí bylo velmi pěkné, kukuřici se všude výborně dařilo a po žních stodoly jen přetékaly. Ale nikdo z věřitelů neslyšel nic o zajíci.

Vydali se k němu šváb, kohout, kojot, jaguár a lovec a požadovali slíbenou tunu kukuřice. Zajíc je všechny odkázal na jeden určitý den, během něhož si má každý v dohodnutou dobu u něho vyzvednout kukuřici.

Nejprve se objevil šváb. „Kde je moje kukuřice?“ „Dobry den, posaď se přeče, hned... Ach, tam už přichází kohout, to je ale hloupě. Rychle si vlez pod bednu, jinak tě ještě sežere!“

Vystrašený šváb si okamžitě vlezl pod bednu a dovnitř hrdě napochodoval kohout.

„Kde je moje kukuřice?“

„Dobry den,“ řekl zajíc, „hned ti pro ni dojdu. Snad by sis dal malé pohoštění – pod bednou je šváb a vypadá dost chutně.“

Kohout se sehnul pro švába a sezobnul ho. Poděkoval zajíci za dobrý tip a pokračoval: „Ale teď moji kukuřici!“

„Už je na cestě,“ řekl zajíc, „ach, tamhle přichází kojot, nejstrašnější nepřítel, to je ale hloupě. Vyleť na střechu, jinak tě ještě sežere!“

Vystrašený kohout okamžitě vyletěl na střechu, a už tu byl kojot.

„Kde je moje kukuřice?“

„Dobry den,“ řekl zajíc, „hned ti pro ni dojdu. Jen tak mimochodem, na střeše se schoval chutný kohout, možná by sis dal?“

Kojot vyskočil na střechu, sežral kohouta, poděkoval zajíci a pokračoval: „Ale teď moji kukuřici!“

„S radostí,“ řekl zajíc a podíval se ven. „ach, tamhle přichází jaguár. Rychle si vlez pod postel, jinak tě sežere!“

Vystrašený kojot se okamžitě schoval pod postel. Jaguár se vracel z nádhavé cesty a vešel unaveným krokem do chatrče.

*Nehuan ni tehuan
– tehuan ni nehuan!*

„Kde je moje kukuřice?“

„Dobry den,“ řekl zajíc, „hned ti pro ni dojdu, vypadáš hladově. Pod postelí leží kojot, můžeš se posilnit.“

Jaguár sežral kojota, poděkoval a řekl, že si chce trochu odpočinout: „Mezitím mi přineseš kukuřici!“

„Ale samozřejmě,“ řekl zajíc a jaguár usnul.

Mezitím se před chatrčí objevil lovec a dožadoval se kukuřice.

„Dobry den,“ řekl zajíc, „uvnitř leží jaguár, možná se ti bude líbit jeho kůže.“

Lovec vešel do chatrče, zastřelil jaguára, stáhl z něho kůži, poděkoval a dožadoval se: „A teď moji kukuřici!“

„Hned pro ni dojdu,“ řekl zajíc a chtěl odejít. Ale lovec ho chytil za uši: „Jedno po druhém. Ještě si vezmu maso z jaguára.“ A rozpáral jaguárovi břicho a našel kojota, v něm kohouta a v kohoutovi švába. Tu lovec pochopil, co se stalo – že zajíc všechny obelhal a žádnou kukuřici nevytěstoval. A tak zabil zajíce a vzal ho domů pro svou rodinu na pečínku.

Zvítězit nad strachem

Byl jednou jeden netopýr, který žil se svými rodiči a s mnoha ostatními netopýry ve velké tmavé jeskyni. Večer netopýři odlétali daleko do okolí, svištěli vzduchem, vydávali neslyšitelné zvuky a chytali mouchy.

Z toho měl malý netopýrek velkou radost, ale byl také zvědavý a netrpělivý. Chtěl vědět, jak to venku vypadá ve dne a za světla. Dospělí a všichni ostatní netopýři mu stále vysvětlovali, že to nevědí, protože slunce a den jsou největšími nepřáteli netopýrů, a když někdo vyletí, okamžitě zemře.

Malý netopýr tomu nechtěl věřit. Co když ve dne létají mnohem chutnější mouchy a komáři? Možná, že se dají zažít úplně jiné věci? Během dne stále létal k východu jeskyně, ale nesnesl světlo, slunce ho příliš oslňovalo. Dostal strach a vrátil se zpátky do tmy. Slunce bylo jeho největším nepřítelem. Malý netopýr přemýšlel, jak by mohl slunce porazit. Vyprávěl to starým a prastarým netopýrům a prosil je o radu. Ale žádný z nich nevěděl.

Potom zašel za mladými netopýry a burcoval je: „Pojďte porazit slunce!“

Oni však odpověděli: „Slunce neporazíme. Je silnější než my!“

Musím se o to tedy pokusit sám, řekl si malý netopýr. Krátce předtím, než slunce zašlo a zesláblo, pokusil se na ně vychrtnout hodně vody, aby ho uhasil.

Ale následující den vyšlo slunce opět, hrdé a mocné jako dřív. Ostatní netopýři se malému netopýrovi vysmáli.

Potom z hloubi jeskyně přitáhl úlomky ledu a mrštil je z tmavého východu jeskyně proti slunci.

Další den slunce zářilo stejně jasně jako všechny předchozí dny a ostatní netopýři se malému netopýrovi posmívali.

On se však nevzdával a zkusil to jinak, ale slunce uhasit nedokázal. Neodvažoval se vylétnout do světla, protože by mohl zemřít. Ale jeho touha být tam venku a spatřit svět ve dne rostla.

Když konečně pochopil, že slunce nemůže přemoci, zakřičel na ně: „Nemůžu tě uhasit, nedokážu tě porazit, ale nemusím se tě dál bát, protože už nemám strach zemřít!“

A vylétnul ven do dne, do světla a do slunce. Netopýři se plní strachu tlačili kolem okraje jeskyně, protože všichni si mysleli, že jejich malý bratr zemře.

Ale jejich malý bratr nezemřel. Celý den létal ve stínu stromů a byl šťastný, protože porazil svého největšího nepřítele – vlastní strach.

1. "DIE & YOU'LL GAIN LIFE!"

2. Slove da priepasti = 2 slova of fci

3. strach - emocijsk. sidli v hlave!

- zaboj's - v obach v'f'enzac

Mikistli

U nás doma v Mexiku není smrt něčím, čeho bychom se museli bát. Je součástí života. Víme, že v přírodě nic neumírá. Jen mění formu, všechno se mění. Proto v řeči Aztéků, které se říká náhuatl, neexistuje slovo pro smrt. Říká se mikistli, což znamená pokoj.

Ani smrt jednoho z nás není důvodem ke smutku, nýbrž k oslavě. V Michoacánu se začátkem listopadu koná každý rok velká několikadenní slavnost, během níž se oltáře ozdobí pestrobarevnými květy, maskami, svíčkami a kadidlem, přinesou se pokrmy, věci, které se zemělým líbily a které jim chutnaly. Tři dny se těchto darů nesmí nikdo dotknout ani je okusit, ale čtvrtého dne (čtyři je posvátné číslo) se všechno rozdělí a sní.

Byl jednou jeden muž, kterému bylo všechno lhostejné. Byl líný a nechtěl pracovat, takže nemohl přinést své ženě nic, čím by mohla oltář ozdobit a z čeho by mohla připravit jídlo. Všichni už své oltáře vyzdobili a zpívali, tančili a modlili se a rozmlouvali s mrtvými. Jeho

žena mu řekla: „Vzpomeň na svoje rodiče.“ Ale muži to bylo jedno. Odešel do lesa a tam usnul. Zdál se mu sen. Viděl, jak k němu v procesí přicházeli mrtví, děti a starci, ženy a muži, a radovali se, měli květiny a pokrmy, které nádherně voněly. A byli tam i jeho rodiče. Ale jako jediní byli velmi smutní a hubení a kromě trochy ovoce a vody neměli nic.

Muž nedovedl pochopit, co sen znamenal. Ale zneklidnil ho, a tak rychle spěšil domů.

„Jaký jsi udělala oltář?“ zeptal se své ženy.

„Nic jsi mi nedonesl,“ odpověděla zarmouceně, „takže jsem na něj mohla položit jen lesní ovoce a vodu.“

A muž se velmi zastyděl a podivil se, jak jen na své rodiče mohl zapomenout. Předsevzal si, že příští rok připraví mnoho chutných jídel a všechno správně přichystá.

Dalšího léta se však nedožil, zemřel. A věděl, že tam, kam nyní jde, na něho jeho rodiče nebudou čekat, aby mu ukázali další cestu.

Na naše tradice nesmíme nikdy zapomenout, protože jsou kulturou člověka, a pokud je lidé nebudou respektovat, zapomenou sami na sebe.

Šestý stupeň

Až se vrátíme zpět do země, stanou se naše těla semenem, z kterého vyroste nový život, v němž bude naše energie dále žít. Procházíme devíti různými stupni plnými překážek, které musíme překonat, abychom dosáhli posledního stupně, kde na nás čeká osvícení a světlo a odkud začne nový koloběh.

Na sedmém stupni je překážkou velké jezero plné krokodýlů, které umí překonat jen jedno zvíře, a to náš bratr pes, protože je velmi věrný, a tím nepolapitelný.

Byl jednou jeden muž a ten měl nádherného psa. Pes byl čistotný, hodný a oddaný, ale zároveň svěhlavý, což je do určité míry každý, ale jeho pán to nedokázal pochopit. Muž si přál otroka, který bude tančit tak, jak on bude pískat, a přičilo se mu respektovat osobnost zvířete. Ustříhl mu ocas, aby vypadal lépe. Ustříhl mu uši, protože nebyl dostatečně poslušný. Psa to velmi bolelo, ale muži to bylo jedno.

Za nějakou dobu muž zemřel, a protože to byl řádný muž, překonal překážky až do sedmého stupně a tam potkal svého psa. Pes se na něho smutně zadíval.

„Pamatuješ si mě ještě?“ zeptal se řádný muž.

„Jistěže si tě pamatuji...“ odpověděl pes.

„Proč tedy pláčeš?“ ptá se muž.

„Protože jsem tě měl rád,“ odpověděl pes. „Ty jsi mi ustříhl ocas a šlapal jsi po mně, ustříhl jsi mi uši a nedával jsi mi najíst, ale přesto tě mám rád.“

„Proč tedy pláčeš?“ zeptal se muž.

„Protože jezero s krokodýly můžeš přeplavat, jenom když si sedneš na můj ocas a budeš se pevně držet mých uší. Ale já nemám ani ocas, ani uši, ustříhl jsi mi je, a tak ačkoli tě mám rád, nemůžu tě přes jezero převést.“

Pes bez potíží přeplaval na druhý břeh jezera plného krokodýlů. Muž zůstal na opačném břehu. V očích měl slzy, ale bylo příliš pozdě. Navždy musel zůstat na tomto místě.

Jak uvažuje rodilý Mexičan

Byl jednou jeden starý muž, kterého si ve vesnici všichni vážili. Od svých předků se naučil plést krásné malé košíky. Používal k tomu stébla a listy trav, které natíral barvami z rostlin a hlíny, z mušlí a hmyzu. Jeho košíky byly malými uměleckými dílky plnými pestřích vzorů a postav; každý košík pletený s láskou a fantazií byl jiný.

Jeho práce vyžadovala namáhavou přípravu a mnoho času, takže dokázal uplést většinou jen šest košíků, a když se mu dařilo, někdy i osm. Zanesl je do vedlejší vesnice, aby je na trhu prodal. Ne vždy se mu to podařilo. Někdy našel jen málo zákazníků, někdy neprodal vůbec nic a někdy musel s cenou dolů, aby se svých pěkných košíků vůbec zbavil. Přesto byl vždy šťastný a spokojený, protože měl ještě malé pole kukuřice, které ho uživilo.

Ve stejné době žil v jednom americkém městě běloch, který pracoval jako prodáváč v obchodě s botami. Ale

jeho práce se mu nelíbila, nebyl spokojený a měl jenom jeden velký sen – chtěl navštívit Mexiko.

Z malého platu našetřil tolik, kolik to jen šlo, naučil se také trochu španělsky. Jednoho dne měl skutečně pohromadě tolik peněz, že si své přání mohl splnit, a odjel na dovolenou do Mexika.

Přišel také do malé vesnice, kde všemi vážený starý muž na trhu nabízel svoje košíky. Bílému muži se velmi líbily, a tak se starého muže zeptal: „Kolik stojí jeden košík, señor?“

Pomalou, aniž by se na něho podíval, a s klidem člověka, který nezná strach, odpověděl starý muž: „75 centavos, señor.“

Bílý muž vytáhl kalkulačku a počítal: „1 dolar je 8 pesos, 1 peso má 100 centavos, 75 je tedy 18 centů. Za tak krásné košíky je to málo!“ pomyslel si.

„A když koupím dva, dáte mi je levněji?“

„Dobrá, señor, dva vám prodám za jedno peso třicet centavos,“ odpověděl starý muž, který toho dne ještě nic neprodal.

„Určitě bych to s ním usmlouval i na jedno peso, ale no jo, stařec musí taky něco vydělat,“ pomyslel si lstivý běloch. Koupil dva košíky a počítával uspokojení za to, že starému muži pomohl.

Když byl zase doma, daroval košíky své malé dceři a šel znovu do práce, která ho vůbec netěšila. Za pár dolarů na den se tam trápil jako prodáváč, a majitel obchodu byl přitom bohatý! Muž byl ještě víc nespokojený než předtím.

Starý Mexičan dostal za svoje košíky nanejvýš tři, čtyři pesos, to není ani půl dolaru za den, a navíc strávil spoustu hodin sbíráním a barvením materiálu, pletením košíků a jejich prodejem. Ale stejně byl spokojený, protože ho jeho práce těšila, jeho malé pole kukuřice ho uživilo, i když se stalo, že nic neprodal. Dcera bílého muže darovala jeden košík své nejlepší kamarádce. S velkou ra-

Dobrá práce přináší uspokojení.

dostí ho doneslo děvče domů a ukázalo svému otci, který byl majitelem továrny na čokoládu. Otec byl krásou malého uměleckého díla nadšený. A protože to byl zdatný obchodník, napadlo ho, že by v takovém košíku mohl svoje sladkosti mnohem lépe prodávat. Majitel továrny

Člověk nemá jednat ukvapeně.

na čokoládu ihned zavola prodavačí bot a domluvil si s ním schůzku.

Následujícího dne se sešli a továrník řekl: „Potřeboval bych dvacet tisíc takových košíků. Mohl byste mi je obstarat?“

Prodavač byl celý rozrušený, konečně se mu naskytla šance udělat velký obchod, a tak jeho odpověď byla jasná: „Samozřejmě.“

„Kolik stojí jeden kus?“

Prodavač, aby získal čas a neudělal chybu, chytře odpověděl: „Místo, kde se košíky vyrábějí, je odsud hodně daleko, cesta tam je dlouhá, samozřejmě musím myslet i na své výdaje. Navrhněte nějakou cenu.“

„No,“ odpověděl továrník, „není pochyb o tom, že to jsou malá umělecká díla, to vidí každý. Já ovšem neprodávám umění, ale čokoládu. Řekněme tedy, že za jeden kus zaplatím 1,75 dolaru a navíc zaplatím vaše výlohy.“

Muž, který byl na dovolené v Mexiku, tomu nemohl uvěřit a hlavou se mu honilo: To snad není možné, já budu bohatý!

Majitel továrny na čokoládu pochopil překvapivý výraz v obličeji prodavače bot jinak, myslel si, že jeho nabídka je příliš nízká. A tak mu navrhl: „No dobrá, 2,05 dolaru a všechny vedlejší výdaje. To je moje poslední slovo.“

„Znalec Mexika“ souhlasil. Cítil se malátný, nohy se mu třáslly, nedokázal vůbec pochopit, že se člověk tak snadno ze dne na den může stát bohatcem. Okamžitě šel za majitelem obchodu, v němž tolik let s nechuťí prodával boty, a dal průchod své potlačované zlosti. Samo-

zřejmě že nebude ani o minutu déle pracovat za takovou žebračskou mzdou! Teď bude sám bohatcem! Byl to velký den, jeho velké vítězství.

Poté co mu továrník vyplatil peníze, si okamžitě koupil všechny věci, které si již dlouho přál a které si nikdy nemohl dovolit. A vydal se na cestu do Mexika. Nic si neodříkal, protože teď měl přece peníze.

A tak opět došel do malé vesnice. Na trhu, na stejném místě a v té samé poloze seděl tiše starý muž se svými košíky. Vypadalo to, jako by se tu čas zastavil. Američan zamířil ke svému cíli.

„Dobrý den, poznáváte mě?“

Stařec souhlasně pokýval hlavou.

„Vrátil jsem se do této krásné země, abych s vámi uzavřel skvělý obchod. Co byste řekl tomu, kdybych od vás koupil dvacet pěkných košíků, kolik by potom stál jeden kus?“

„75 centavos, señor.“

„Ale naposledy jsem zaplatil 65 centavos!“

„Dobrá, tak vám je tedy prodám za 65 centavos.“

Vyjde to, pomyslel si bílý muž, přesně tak, jak jsem si představoval!

„A když jich teď koupím padesát, kolik bude stát jeden kus?“

„Protože se už známe, dám vám je taky za 65 centavos.“

„Ne,“ řekl Američan, „to tak nejde. Když koupím dvakrát tolik, musíte mi je prodat levněji. Řekněme kus za 55 centavos.“

„Ne, señor,“ odpověděl starý muž. „Stojí stejně, a to jen proto, že se už známe.“

„No dobrá,“ řekl běloch, „a kolik bude stát jeden kus, když jich od vás koupím tisíc?“

„Tisíc kusů, kolik je tisíc, señor?“

„Celkem dost,“ odpověděl Američan. „Když za jeden kus dostanete 40 centavos, budete mít 400 pesos. Ale před-

stavte si, já od vás chci koupit dvacet tisíc kusů! Kolik bude potom stát jeden kus?"

Starý muž se bez známky úžasu jenom zeptal: „Dvacet tisíc kusů, kolik je dvacet tisíc?"

Američan se mu to pokusil vysvětlit. Ale nebylo to možné, a tak nakonec řekl: „Dnes, až přijдете domů,

 promluvte si o tom se svou rodinou. Určitě někdo bude vědět, kolik je dvacet tisíc košíků. Nebo jim řekněte, že jsem ochoten za dvacet tisíc košíků zaplatit 7 000 pesos. Tomu budou určitě rozumět!"

Prožít život v pokoji je víc než prožít ho v bohatství.

Následující den už běloch čekal na tržišti, aby si mohl s váženým starcem promluvit.

„Dobrý den, už víte, kolik je dvacet tisíc košíků?"

Stařec pokynul hlavou:

„Kolik by tedy stál jeden kus?"

„20 pesos, seňor."

„Cože?" Američanovi se zatajil dech. „To snad nemyslíte vážně!" V hlavě si už spočítal, že by nevydělal ani desetinu dolaru, a on přece počítal se ziskem dvou dolarů na jednom kusu. „Když od vás koupím tolik kusů, nemůžete přece po mně chtít za jeden košík 20 pesos!"

Starým mužem, kterého si všichni vážili, to nepohnulo a odpověděl: „Samozřejmě že ano, seňor, to je přece jednoduché. Všechny košíky, které po mně chcete, bych za svůj život nikdy nedokázal vyrobit, ani kdybych pracoval ve dne v noci. Každá barva, každý tvar, každý košík je částí mě samotného. Když je dělám, dávám do nich hodně lásky. Kdybych musel plést tolik košíků, dnem i nocí, neměl bych z toho už žádnou radost, a já jsem měl ze své práce vždycky radost. Kvůli takovému množství košíků bych musel přizvat na pomoc celou rodinu, vesnici a košíkáře z ostatních vesnic, zaplatit jim, aby netrpěli hladem. Musel bych zaplatit lidem, kteří by místo nich pracovali na kukuřičných polích, starali se o zvířata, vařili nám a hráli si s našimi dětmi, protože kdybychom

celé dny museli barvit trávy a plést košíky, neměli bychom už na další věci čas. Proto musím za jeden košík chtít 20 pesos, to přece chápete."

Američan starému muži vysvětloval, že to přece nejde, že není logické, aby za větší počet kusů nedostal žádnou slevu, ale naopak musel zaplatit mnohem více!

Ale nic mu to nebylo platné. A tak nakonec chtěl ustoupit, aby mohl z obchodu získat alespoň pár centů k zaplacení dluhů.

Stařec se na něho zadíval a řekl: „Seňor, rozhodl jsem se jinak. Dvacet tisíc košíků nemůžete dostat za žádnou cenu."

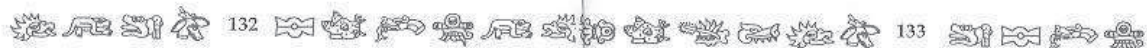
„Proč ne?" vykřikl Američan zděšeně.

„Protože, když o tom tak přemýšlím, vyrobit všechny košíky bude trvat velmi dlouho. Nebudeme mít čas smát se, čas na oslavy. Byli bychom z toho smutní, práce by nám nepřinášela žádnou radost. Všichni, kteří by na koších pracovali, by přišli o svou radost. Potom bychom se začali hádat, neměli bychom se už rádi, až bychom potom něco vyrobili, něco měli hotové, už bychom spolu ani nemluvili, ani neslavili. Ne, seňor, nestojí to za to. Naše rodina je, seňor, mnohem důležitější než veškeré peníze, které byste nám mohl dát."

Bílý muž viděl, že to moudrý stařec myslí vážně a že je to jeho poslední slovo. Nohy mu najednou zeslábly tak, že si musel sednout. Sny o bohatství se rázem rozplynuly.

„Hasta la vista!" rozloučil se s ním stařec, posbíral zbylé košíky a pomalu odcházel domů ke své rodině a poli kukuřice.

Američan se musel vrátit do svého města, omluvit se majiteli obchodu a poprosit ho, aby mu dovolil zase prodávat boty. A majiteli továrny na čokoládu musel vysvětlit, na čem ztroskotal pro oba tolik lukrativní obchod.

Poznej své tělo

Ty sám jsi vesmír, ty sám máš v sobě vlastní mikro-kosmos. Jen se podívej na své tělo, má v sobě život, o němž toho jen málo tušíš.

Tvoje srdce... bije, ať spíš, či bdíš, třicet milionů úderů ročně, tvoje krev protéká osmdesáti tisíci kilometry tepen a žil a ústí do cév života.

Tvoje oči... tisíc nepatrných čidel ti ukazuje smích starého člověka, východ slunce a nebe poseté nekonečným hvězd. Tvoje uši... dvacet tisíc jemných částí, díky nimž slyšíš ptačí zpěv a bušení srdce tvé milé.

Tvoje plíce... pět set milionů pilných sklípků pro tebe ze vzduchu filtruje kyslík, dech života.

Tvůj mozek... deset miliard nervových buněk pracuje na tom, abys mohl myslet, vědět a cítit.

Tvoje nohy... tři sta svalů tě nosí tam, kde je tvá nejmilejší.

Tvoje ústa... jimiž se můžeš smát a zpívat, říkat přátelům, jak je máš rád.

Tvoje ruce... jimiž můžeš hrát na hudební nástroj, psát básně a malovat obrazy, které vyjadřují tvoje pocity a popisují tvůj svět.

Být člověkem je zázrak.

A díky tobě, milá sestro, vypadáme nejen jako lidé, ale taky jako lidé cítíme, myslíme a jednáme.

Dáváš nám jako matka Země život, a půda, na níž žijeme, je naší domovinou. Ženy, muži vás potřebují, a vy potřebujete nás. Proto se všichni máme mít rádi.

UNIVERZITNÁ KNĚŽNICA F
ul. 17. novembra
080 78 PREŠOV